

Van der Kemp heeft in 1843 een boekwerk over prins Maurits uitgegeven waarin hij tal van door of namens Maurits geschreven brieven heeft gepubliceerd. De brieven in dat boek die betrekking hebben op de belegering van Groenlo in 1606 zijn hierna opgenomen.

De in het Nationaal Archief te Den Haag aangetroffen door Maurits met betrekking tot de belegering van Groenlo in 1606 ondertekende brieven die niet bij Van der Kemp zijn afgedrukt zijn eveneens hierna opgenomen.

Ook zijn hierna van de in het Nationaal Archief aangetroffen brieven opgenomen die met betrekking tot de belegering van Groenlo in 1606 door anderen zijn geschreven.

Verder ook resoluties van de Staten Generaal en van de Raad van State.

Brief van de gedeputeerden van de Graafschap Zutphen aan de Staten Generaal.

ARA, toegang 1.01.04 Inv.nr. 4912

Gedateerd 6 februari 1606 Ontvangen 21 februari 1606

Wij hebben deser Graeffschaps gecommittierden ter vergaderinge van U. Mog. E. ende den Raet van State tot onderscheitlicke maelen versocht ende vermaent U. Mog. E. te remonstreren den staet ende gelegenheit van deser Graeffschaps fortificatiewercken, als oick vant gene bij die respective quartieren Arnhem ende Nimmegen daerop was betaelt, ende wat instantie die werckmeesters dachlicx doen om die reste van oere bedungen penninghen, allet op hope dat bij U. Mog. E. ordre soude worden gestelt opte vordre betaelinghe so vandie bestade wercken als mede vande gene die buijten die bestedinge bij dachuijre sinnen opgemaekt. Waertoe wij om dieselve te beforderen ende die verhuijrders aent werck te houden, so aen tymmerholt, rhijswerck, arbeidsloon ende iserwerck hebben uijtgekeert meer als sesduijsent Carolus gulden. Diewelcke wij bij gebreck van eigen middel, geranseert vant verderff deur deser sijts krijgesfolck, mit mer andere penningen uijth noot op groet interest hebben negotieren end lichten moeten, waer so wij verstaen dat bij U. Mog. E. vor als noch ghene naerdere resolutie daerop genhaemen to sijn, wederover verscheidene wercken so hier als elders, ten halven open bliven liggen, tot groet perickel vande selve plaetsen, behalven dat oick ennige derselven mit weinich krigesfolcx sijnnen beset, als to weten die stadt Groenlo narblix mit 300 soldaten te voith ende Bredeforth niet over die anderhalfhundert vechtbare mannen, in voegen wen sie vande viant eirnstlick angegrepen wurden, dat sij swaerlick denselven sollen connen resisteren. So en hebben wij niet mogen vorbij sijn U. Mog. E. dienstlick te versoeken dese gelegenheit, gelick sie in sich is, te behertigen ende dien volgens niet alleine uyte vordere betaelinghe van vorscr. fortificatien, dan oick opte wercken so to defentie van deser Graeffschaps steden, sonderlings deren so langs den Iselstroem gelegen, noch sullen dienen gemaekt, als oick opte besettinge der vorscr. steden sodaenige gude ordre to stellen, als den tegenwordigen noot ende dienst van den lande is requirerende, sonder die costen daarvan op dese Graeffschap, die tegenwordich van gheinen vermogen is, iet daerbij te doen, te schuven, mittlideliken behertigende. Dat dit quartier insonderheit het anbelt is, daerop die orloghe altohans gesmedet wort, waerdeure so wel d'ingesetene van dese stede, diewelcke bloot van alle traffique ende coopmanschappen, sich mestal den lantbouwerijen moeten geneeren, als d'onderdaenen ten platten lande, sulx sijn ende worden geruijniert. Dattet niet en kan geschreven noch mit tongen genoch uijtgesproeken worden, twelck oick nemant sal vrembt beduncken, die den elendigen state deses quartiers, gelick hij in der waerheit is, sonder parthijschap will apprehendieren. Wij souden van herten wunschen, dat die gene so schijnen niet geloven, dat den staet deses quartiers so miserabel is gedisponiert, als denselven vorgedraegen wort, mochten gecommittiert worden daarvan oculair inspectie te nhemen, niet twivelende ofte dieselve souden daarna van selve geerne bekennen denseleven ergere to sijn als uijt geclagt is. Ist niet bedroeflick dat men boven al het verderf dat den onderdaenen in den verleden jaere deur onser sijts leger togecomen is, noch daglix moet seen ende hooren, dat die ruijterije so mit thijn twelf ende mer compaignijen tseffens int passieren ende repassieren, na den neutralen in dese Graeffschap blijven logieren, die onderdaenen boven foeder ende .ch...l so elendich tracteren, dat gheine turcken meerder moijtwill souden connen bedencken noch plegen. 't Welck die arme luijden in specie niet eens en dorven claghen noch die deders ..mhasthich maeken, overmits die dreigementen der ruijteren. Uijth welcken allen so U. Mog. E. hoochverstendichlick afnhemen connen, wat het vor eine gelegenheit mit desen quartiere hefft ende dat van niet, niet kan gegeven worden. So willen wij vertrouwen dat U. Mog. E. tselve compassieuselicken behertigende, niet alleine op die versochte fortificatien ende die bestettinge der vorscr. aengetogene steden, insonderheit anderst van den genen, so langes den Iselstroem gelegen, tot vorcominge van inconvenienten, alle gude ordre sullen stellen, dan oick den volcke van orloghe so tho peerde als to voithe eirnstlixken befeelen, so int deurtrecken van dese Graeffschap na die nabuir landen ofte op ennich ander exploijt als oick int convoijeren van dene plaetse tot d'ander, derselver onderdaenen na haeren uijtersten vermoghen te verschoonen ende niet meer tijrannelijken te tracteren als enen tyt lanck herwerts gescheett is end ons op U. Mog. E. hoge sochfoldicheit thenenmaele verlaetende. Uijth Zutphen den 6^{en} februarij 1606

(In kantlijn;) Zy gestelt in handen vanden Raede van Staten omme met zijne Ex^{lie} te communiceren ende adviseren of de plaetssen des Graeffschaps Zutphen niet beter ende dienen besteldt mitsgaders opten reparatie vanden vervallen wercken. XXI^{en} februari 1606

Notulen van de Raad van State, 27 februari 1606.

ARA, toegang 1.01.19 Inv.nr. 24 (pag. 84 e.v.)

Maendach den XXVII^{en} february 1606

..... Is voirts geadviseert dat de 60.000 £ by resolutie van de Generale Staten den 23 february zullen geemployeert worden om nyeuwe wercken van fortificatien aen Nymegen, de Grave, Berck, Grol, Brefort, Zutphen, Doesborch ende dat ter .... eenen .... gestelt om zoo opte fortificattien als anderssins te verzien?, by al dwelcke mette heeren Generale Staten zal gecommuniceert worden ende ... aende zelve wederom inst... te doen op tghene .. ettelicken male is gedaen. Dat voirzien wordde op tghene noodich om des vyandts groot gewelt ... ende noch gedreyght wordt te mogen weerstaen, ende het landt defenderen, ende oyck den zelve noch hertelick aenthonen om middelen tot verval der reparatien der vervallen fortificatien ....

V.d. Kemp: Resolutie Raad van State, 17 Maart 1606.

Komt zeer onaangename tijding van dat de vijand de stad *Brevoort* bij surprise heeft ingenomen. God betere 't! God heeft het gebeterd en ons wedergegeven den 22sten dezer maand. Geloofd zij God in der eeuwigheid!

Brief van de Staten Generaal aan Zutphen, Grol, Doesborch, Doetichem, Lochum.

ARA, toegang 1.01.04 Inv.nr. 4912

Gedateerd 17 maart 1606

By desen hebben wy U.L. in diligentie wel willen adverteren, dat opte droeve tydinge alhier opten avont gecomen dat den vyant de Stede van Bredevoort hadt gepetardeert terstonts by zyn Ex^{tie} ordre gegeven is, dat in diligentie een mercelyce antal compaignien voetknechten sullen marcheren omme de steden in dit quartier den vyant naest gelegen daarmede beter te besetten ende versterken versouken ende begeren daerom ernstelyck dat U.L. ondertusschen goets moets op haer hoede willen zijn ende goede wacht doen houden om alle vorder inconvenienten voir te comen.

Den Haag XVII^{en} maert 1606

Brief van de Staten Generaal aan "Canzelier en Raeden van Gelderlant".

ARA, toegang 1.01.04 Inv.nr. 4912

Gedateerd 17 maart 1606.

Wy hebben met bedroevenisse verstaen het verlies der stad van Bredevoort ende terstonts ordre doen geven, dat in diligentie een goet antal compaignien voetknechten sullen marcheren om de steden van die quartieren met meerder garnisoen te besetten ende versekeren, ende voerts meer te doen dat nae de gelegentheyte den dienst van tlant aldaer sal vereyssen. Ende die wyle gehoopt wordt dat het casteel alnoch goet houden, vinden goet dat U. L. die van binnen eenich vurteeken sullen doen geven, by alsulcke middel als uwer best sullen adviseren, daerby zy moegen verstaen dat men doende is om hun te ontsetten, ten eynde zy moet ende courage grypen om 't voirsr. casteel soe lange te maenteneren. Ende sullen uwe L. daerinne den lande gunstelicken dienst doen.

Den Haag den XVII^{en} maerte 1606.

Brief van de Staten Generaal aan Zutphen, Doesborch, mutatis mutandis.

ARA, toegang 1.01.04 Inv.nr. 4912

Gedateerd 30 april 1606

Wy hebben den heer van Dort naeden Graeffschap Zutphen vertreckende onder andere versocht ende ge.....eert omme aende wercken tot Zutphen geordonneert te maken tegen de petards, te employeren tot last vande generaliteyt de somme van drye duseut omme so daarmede als tgene dat by U.L. daertoe insgelykx sal worden gecontribueert de poorten vande selve stad tegen des vyants surprinse te versterken, wel verstaende soe verre dese solventen daertoe niet genoegch ... is datmen de gerequireerde wercken sal doen maken aende poorten dair die nootelycxt zijn. Ende de resterende poorten doen aerden? ende sluyten. Is derhalven ons versoeck ende begeren dat U.L. haer willen esvertueren om daertoe te contribuieren als zij eenichssins sullen kunnen ende ... haer versekeringe tegen de voirsr. vyants .... by petarden te vereyssen.

Den Haag den lesten aprilis 1606

RGP-RSG deel 101: 1604 – 1606 Pagina 661

30 April werd besloten v. Dorth te machtigen inderhaast de door Maurits voorgestelde buitenwerken te Zutphen, Bredevoort en Grol te laten maken, nl. zo nodig "in 't geheel rontsomme" die steden, tot een bedrag van f 10 000 voor elke stad; mocht dat bedrag niet genoeg zijn, dan moest hij de werken zo goed mogelijk laten maken, zonder de som te overschrijden. -Te Zutphen, Doesburg en Grol moest v. Dorth verdedigingswerken tegen de "petards" laten maken tot een bedrag van f 3000 in elke stad, waardoor de poorten zouden zijn beschermd; als f 3000 niet genoeg was, moesten de steden er de rest bij leggen. -Te

Bredevoort mocht hiervoor f 1000 meer worden besteed. -Wat de werken te Lochem en Doetinchem betrof, conformeerden de Staten zich aan de begroting, nl. voor Doetinchem f 900 en voor Lochem f 950.

Later op de dag werd dit besluit aan Zutphen en Doesburg geschreven.

12 Mei werd een brief van v. Dorth ontvangen van de 8^e over zijn besogne in de Graafschap.

16 Mei werd aan Doubleth gelast f 5000 aan v. Dorth te verstrekken voor de verdedigingswerken aldaar.

Resoluties van de Raad van State, 30 april 1606.

ARA, toegang 1.01.19 Inv.nr. 24

Lesten aprilis en den yersten may 1606

Is goetgevonden ende geresolveert dat Jonkheer Johan van Dort Raede van State van ... off zal .... de tachtentich gulden te mae... die tertijts ... zijn van die hele heeft genoten st... gst... van ... Holland. Ende dat ten ... van de moeyte ende costen bij hem te doen .... reysen visiteren ende bevorderen der fortificaties ende magasijn int quartier van Zutphen ende .... ende dat by provisie van twee jaer, midts dat syne Ex^{tie} daarop zal houden twee .....

Brief van J. v. Dorth aan de Staten Generaal

ARA, toegang 1.01.04 Inv.nr. 4912

Gedateerd 8 april 1606 *) (Zal 8 mei moeten zijn!) Ontvangen 12 mei 1606

Achterevolgens U. M. Ed. resolutie van den lesten aprilis ende bij mijn heeren Raeden van State mij den eersten deser daerop verleende acte hebbe ick mij den derden daeraen volgende tot Sutphen gevonden ende den vierden gevisiteert t'ghene in mijn affwesen by den ingenieure Nievelt tot Sutphen ende Doesburch in dachuijren gewrocht is geweest ende bevonden dat aende reparatien der wallen ende afsnijdingen der rondelen meer gedaen is geweest als ick staet gemaect. Ende dat die 4500 guldens soo U. M. Ed. .... tot bevorderinge vande buytenwercken ende surprinse wercken geloeft hadden (doen sijn Ex^{tie} lastmael uuyten Hage naer Brefoort reijsende) mede te geven ende den ontfanger van Graeffschap in handen gestelt waeren tenemael tot Sutphen Doesburch Brefoort ende Grol niet allenelycken geconsumeert maer daerenboven noch op elcke plaetsse goede sommen te betaelen staen sich ontrent bedragende soo aen dachgelden als incoop van houdt, steen, kalk ende iserwerck 1800 guldens om welcke somme ick een iegelycken te betaelen tot myn aankomst seer aengelopen synde ende geerne tot willichmakinge der aennemenen sy contentement geven willende hebben die heeren gedeputeerden ende die magistraet deser stadt om verstrekinge van enige penningen aengesocht maer tot noch toe geene assistentie bekomen kunnen overmits t'verloop vant quartier maer ben noch doende om by particulieren een duysent guldens voor enige dagen te leenen ende ondertusschen U. M. Ed. assistentie van meerdere penningen te verwachten tot welcken eynde ick nodich geacht hebbe bringer deses den contrerolleur Schoutens te depescheren ende U. M. Ed. dienstelyck te versoecken mij soo veele middelen te verlenen dat dese voorscreven schulden betaelt ende tgene noch dagelycx door faulte van billicke aennemenen in dachgelden moet gedaen wesen, moge vervallen worden, want U. M. Ed. uuijt bringer sullen vernemen, hoe veele ick die dachgelden tot slandts voordeel vermindeert ende hoe nodich ende profftylycken het is, dat men enige gerede ende geringe middelen bij die handt heeft ende versoecke voor ditmael in minderinge vande geaccordeerde penningen niet meer als 4530 guldens daermede ick die wercken allomme voor een groot deel hope te vorderen ende mede met duysent guldens te doen als anderssins met duysent daelders. Die materialen syn vooralsnoch niet aengecomen, soo U. M. Ed. lestmael tot afmakinge van dese wercken geaccordeert ende die heeren Staten van Hollandt op versoecke van myne heeren Raede van State aengenomen hadden te fourneren, ende te seynden t'welck ick sorge een oorsake syn sal dat vele aenemers wederomme vertrecken ende die wercken niet aenveerden sullen nademael sy op andere plaetsses meer profftyts weeten te doen ende allomme doort gansche landt door gewrocht wordt. Daeromme ick dienstelyck versoecke die voorsieninge te laeten geschieden dat dieselve materialen doch metten eersten voortcomen mogen. Den voornoemden contrerolleur sal U. M. Ed. oick comen bericht doen hoe verre ick mette aerde wercken tot Sutphen ende Doesburch mette 10000 guldens voor elcke plaetsse hebbe connen springen ende wat difficulteyten ick mette aennemenen om haere onwillicheyte gehadt. Dienstelyck biddende, indien ick int achtervolgen van U. M. Ed. goede intentie ergens mach gefailleert hebben mij daarvan der selver goede geliefte te verstendigen ende sal niet laeten U. M. Ed. bevelen in alles soo nae te voldoen als my enichsins mogelyck is, hiermede besluytende sal Godt Almachtich bidden U. M. Ed.

Uuyt Zutphen den 8 april stilo nono anno 1606.

J. v. Dorth

*) Het is opmerkelijk dat v. Dorth zijn brief op 8 april 1606 dateert. Dat dit per abuis gebeurde wordt bevestigd door de eerste zin van deze brief.

Brief van de Staten Generaal aan de Commandanten in de Graafschap Zutphen, Zutphen, Doesburch, Grol, Deutecom.

ARA, toegang 1.01.04 Inv.nr. 4913

Gedateerd 10 juni 1606.

Ons comen dagelyckx verscheyden clachten dat die ruyteren binnen Doesburch garnisoen houdende, die goede luyden haer grass ende coren affsnyden ende ewech brengen ende dat oyck die convoyen die van d'eeene plaetsse to de andere gesonden wordden van gelycken doen ende die huysluyden ten platten lande fouleren ende ex.... tot derselver grooten schaden ende verderff. Ende also dese moetwilligen procedueren tegen alle zeden en crijchdiscipline zijn sondende ende over sulx by ons niet toegestaen noch gedoocht en kunnen werden, is derhalven ons ernstich begeren ende bevel, dat ghy datelyck naer het ontfangen van desen, van onsen ..... scerp verboth aende ruyteren garnisoen houdende binnen Doesburch sult doen, egheen grass ofte coren meer aff te snyden sonder consent vande eygenaer by pene dat .... geschiedende de schade die ruyteren aen hare gaigen gecort sal worden ende voirts ordonnerende soe alsst wanneer eenige convoyen sullen vallen te doen van d'eeene plaetsse totten anderen het selve convoy een goet ende gequalificeert officier bij te voegen ende den selven te lasten onswegen opsicht te nemen dat de platte landen by de ruyteren ende soldaten niet en wordden gefouleert bij pene van selve voirde schaden te moeten verantwoorden ende sult mede den wachten binnen Doesburch ..... aende poorten ordre te stellen dat die ruyteren of der selver jongeren, die het grass oft coren dat contrarie 't voorn. verboth sal zijn gesneden, sullen grass inne brengen wordden ge...engeert ende den selven het gras of coren affgenomen.

Den Haag, den X^{en} Juny 1606

V.d. Kemp: Resolutie Staten Generaal, 3 July 1606.

Compareert Z. Exc. verklarende, alzoo dezelve is op zijn vertrek, dat Z. Exc. in de vergadering wel heeft begeeren te komen, om te hooren , of de Heeren Staten verstaan, dat er iets meer is te doen en te resolveren ten dienste van den lande in 't generaal en de quartieren van dezelve in 't particulier, boven de orde, die alreede voor de conservatie van dezelve genomen is: verklarende dat de frontieren zijn bezet in conformité van de voorgaande resolutie met gemeen advies genomen; mitsgaders wat voet en orde dat Z. Exc. genomen heeft voor de bewaarnis en verzekering van *Vlaanderen*. alwaar Z. Exc. de superintendie gegeven heeft aan den Colonel VAN DER NOOT, met orde om ook te letten op de zaken van *Braband*, namelijk van *Bergen op den Zoom*: item op de Bommeler- en Tielerwaarden, alwaar Z. Exc. de superintendie bevolen heeft aan den Intendant DU BOIS, met het volk respectie in elk quartier gedestineerd: en dat Z. Exc. goedvindt, dat men den voorz. VAN DER NOOT en DU BOIS eenige Gedeputeerden van wege de Heeren Staten Generaal zal bijvoegen, om dezelve in de occurrentien met raad en daad te assisteren; verzoekende dat de Heeren Staten Generaal zouden gelieven daarop te resolveren en het leger met eene goede som van penningen te bezorgen.

V.d. Kemp: Brief van MAURITS aan de Staten Generaal.

Gedateerd 8 juli 1606.

Veradvertteert wezende van verscheidene plaatsen en bijzonderlijk door eenige personen, de gemeene zaak van den lande wel togedaan wezende, dat de vijand voor gewis voorgenomen zoude hebben de stad *Rhijnberk* te belegeren; en beduchtende dat het volk, al thands zoo daarbinnen als daarbuiten wezende, niet effen zoo sterk is, als de gelegenheid en importantie der zaken is vereischende; zoo hebben wij raadzaam gevonden onzen Neef Graaf JOHAN ERNST VAN NASSAU met 10 compagnien te voet derwaarts te zenden en dezelve jegensover 's *Gravenweert* te doen sloop gaan, om hem in allerijl daarmede opwaarts naar de voorz. stede van *Rhijnberk* te begeven, met last nochtans, zoo haast hij verstaan zal hebben, dat de vijand zich over *Rhijn* zoude begeven, dat hij hem alsdan met de voorz. 10 compagnien wederom nederwaarts zal begeven. Van gelijke zullen wij ook aan den Colonel EDMOND last geven hem in dien gevalle met eenige compagnien, onder zijn bevel staande, ons te komen vinden. En alzoo alhier dagelijks occasien, den dienst van den lande grootelijks rakende, zullen voorvallen, dewelke de presentie van U. Ed. Gedeputeerden noodelijk zullen vereischen; zoo verzoeken wij U. Ed. hiermede dadelijk eenigen herwaarts te willen zenden, om met ons op alle voorvallende zaken te adviseren en ons te seconderen. Wat den vijand is aangaande, die is nog in 't marcheren tusschen de Maas en *Rhijn*. De Heer VAN HACHICOURT is zelfs in persoon met zijn regiment eergisteren uit 's *Hertogenbosh* getrokken, wezende sterk 12 compagnien, en heeft zijnen weg over *Helmont* genomen. De Graaf van *Solre*, die het convoy naar *Lingen* gedaan heeft, is wederom gekomen met het volk, dat met hem derwaarts gemarcheerd is.

Tot *Arnhem* den 8sten July 1606. M. D. N.

V.d. Kemp: Brief van MAURITS aan de Staten Generaal.

Gedateerd 19 juli 1606.

Wij verstaan, dat de levée, die bij onzen Neef Graaf ERNST gedaan wordt in den lande van *Brunswijk*, haast op de been zal wezen, dewelke wij noodig vinden ook in diligentie herwaarts gezonden te worden. Verzoeken U. Ed. daarom insgelijks den Welged. onzen Neef te belasten, dat hij dezelve dadelijk, nadat zij in *Vriesland* zal aangekomen wezen, herwaarts zende, aangezien wij zoo weinig volk alhier aan de hand hebben en dezelve daarom grootelijks van noode hebben.

Tot *Deventer* den 19^{den} July 1606. M. D. N.

V.d.Kemp: Brief van MAURITS aan de Staten Generaal.

Gedateerd 21 juli 1606.

Dezen morgen hebben wij U. Ed. overgezonden, dat de vijand gisteren avond met zijne cavallerie voor *Lochem* was gekomen. Naderhand jegens den avond alhier tot *Zutphen* gekomen wezende, hebben wij verstaan, dat eene partij van het voetvolk en eenige stukken geschuts mede aangekomen waren. Voorders kunnen wij niet nalaten U. Ed. te verwittigen, dat wij door het ernstige aanhouden en solliciteren van alle de steden van deze quartieren zulks zijn gemolesteerd geweest, dat wij genoodzaakt geweest zijn dezelve boven de garnizoenen, die hun toegeordonneerd waren, met nog een goed getal compagnien te moeten assisteren van de 55, die bij ons te velde gedestineerd waren, om den vijand in zijn voornemen daarmede te beletten: want zij anderszins in perikel zouden geweest hebben, om van den vijand overvallen te worden. En al zoo wij degenen, die wij van Rhijnberk [zouden] getrokken hebben, den Intendant DU BOIS tot defensie van de quartieren van de Betuwe toe hebben moeten zenden boven degenen, die uit Vlaanderen gekomen zijn, en dat wij tot defensie van deze quartieren, als zeer groot en geheel open wezende; ten hoogste van noode hebben met meer volks gesecondeerd te worden, aangezien zij niet dan met een leger gedefendeerd kunnen worden; zoo verzoeken wij U. Ed. de gelegenheid der zaak met zonderen ernst te willen inzien, en orde stelden, dat wij niet alleen met de nieuw aangenomen compagnien, die uit het land van Brunswijk verwacht worden, mogen geassisteerd worden, maar daarenboven met nog eenige andere compagnien van Vriesland, dewelke, mits dat Coeverden genoegzaam bezet blijft, uit de andere garnizoenen van de voorz. Provincie bij deze gelegenheid en ondertusschen de vijand in deze quartieren den oorlog is voerende, zonder perikel mogen getrokken worden.

Tot *Zutphen* den 21sten July 1606. M. D. N.

Naschrift: Van de weinige compagnien, die ons na de bezetting van de steden in deze quartieren over zijn gebleven, hebben wij nog 10 tot bewaarnis van den waard van Doesburg moeten stellen, alzo dat U. Ed. wel kunnen gedenken wat ons resteert om den vijand in zijn voornemen te beletten." Enz.

V.d. Kemp: Brief van MAURITS aan de Staten Generaal.

Gedateerd 23 juli 1606.

Wij hebben U. Ed. bij onze leste brieven geschreven, dat de vijand het stedeken van *Lochem* was komen belegeren en zijne approchen begonnen had te maken. Daarna heeft de vijand het voorz. stedeken met 8 stukken geschuts beschoten, en gekomen wezende met zijne approchen tot op den kant van de gracht, hebben die van binnen dezen morgen met hem beginnen te parlementeren, en zijn uitgetrokken met wapenen en bagage, en dezen avond binnen deze stede gekomen. Wij kunnen voor alsnog niet weten, wat weg de vijand op zijn vertrek van daar zal mogen nemen: hetzelve wetende, zullen wij U. Ed. daaraf terstond verwittigen. De Intendant du Bois heeft ons van daag laten weten, dat de Colonel Pompeo Justiniani wederom naar Mook bij de troepen gekeerd was.

Tot *Zutphen* den 23sten July 1606. M. D. N.

V.d. Kemp: Brief van MAURITS aan de Staten Generaal.

Gedateerd 27 juli 1606.

Wij hebben uit U. Ed. brieven van den 25sten dezer - verstaan de goede resolutie, bij U. Ed. genomen, om nog 10 compagnien uit Vlaanderen herwaarts te doen komen boven degenen, die algereeds gezonden zijn, en daarbeneffens nog tot 2000 burgers te doen lichten, en in hare plaats zoo veel soldaten uit eenige steden te trekken, daar hetzelve het gevoeglijkste zal kunnen geschieden: hetwelk ons zeer aangenaam is geweest te verstaan, te meer dat hetzelve tot merklijken dienst van den lande zal strekken. En alzo de jegenwoordige gelegenheid van deze quartieren vereischt, dat de zending van het voorschr. volk zoo veel mogelijk geaccelereerd worde; zoo verzoeken wij U. Ed. hiermede vriendelijk dezelve te willen doen benaarstigen en orde stellen, dat de voorz. compagnien metten eerste al te samen de Lek en den Rhijn opwaarts naar Arnhem gezonden worden, opdat wij ze van daar mogen gebruiken zoo in de Betuwe als in deze quartieren, naar dat het der landen dienst het meeste zal vereischen. Want wij ons al thands in dezen quartiere geheel zwak van volk vinden, aangezien wij de 10 compagnien van de 20, die wij uit Rhijnberk hebben doen komen, in de Betuwe hebben gezonden, en ook van de 19, die van beneden zijn gekomen, geene bij ons ontboden hebben, maar al te samen in de Betuwe hebben doen blijven, vreezende aldaar eenige inconvenienten. En hebben daarenboven nog eenige van de 55, die bij ons te velde gedestineerd zijn, in de steden van Hasselt, Zwol en Deventer moeten laten, zoo ook in het Mastenbroek, op den waard van Doesburg en binnen Deutecom, alzo dat ons van de voorz. 55 compagnien niet meer dan 39 resteren, die wij alhier in 't gros bij ons kunnen hebben. De vijand houdt hem nog stil, zoo wij U. Ed. van daag veradvertieerd hebben.

Tot *Zutphen* den 27sten July 1606. M.D. N.

V.d. Kemp: Resolutie Raad van State, 1 Augustus 1606.

De Raad vertrekt naar *Deventer*, om aldaar collegiesgewijze te besogneren, en Z. Exc. in de krijgskaken en anderszins te seconderen en te assisteren.

V.d. Kemp: Brief van MAURITS aan de Staten Generaal.

Gedateerd 2 augustus 1606.

Naardien wij van zeker vertrouwd persoon, zoo ook van die wij op kondschap hadden uitgezonden, zekerlijk veradverteerd waren, dat de Marquis SPINOLA, ondertusschen hij met zijn gros tot Borculo en Lochem bleef liggen, tot omtrent 5000 man tot Almelo

had doen vergaderen en dezelve doen voorzien met een groot getal zoo Almelosche als andere schuiten, en nog drie halve kartouwen, in ponten geladen, van meening wezende daarmede .....? en de Vecht af te komen en het Mastenbroek te overvallen en hem bij die middelen eenen pas over den IJssel te maken; hadden wij ondertusschen den Heer van Marquette last gegeven hem met zeker getal compagnien te voet en te paard van hier neerwaarts tusschen Zwol en Deventer te begeven, om wacht langs den IJsselstroom te houden en den Drossaard van Salland te seconderen, bij zoo verre de vijand hem zoude komen te attaqueren of ietwes op het Mastenbroek te attenteren. Waarop gevolgd is, dat, naardien de ged. Marquis zijn leger gisteren morgen had opgebroken en ten meestendeel over den Berkel was gekomen, dezen morgen gelijks den dage die van Almelo waren gekomen en den nacht omtrent Dalفسen hebbende gelegen, hun met voorschr. schuiten en gereedschap voor den uitlegger, die op de Vecht voor het Mastenbroek op de wacht was, hebben pogen dezelve te overvallen en alzoo in 't voorz. Mastenbroek te komen: maar heeft achtervolgende de orde, die wij den voorz. Drossaard gegeven hadden, alzulke rencontre gevonden, dat hij na eenige schermutseling, beiderzijds gehouden, hem wederom terug heeft moeten begeven. -Waaraf wij hartelijk verblijd zijn geweest en den almogenden God daarvoor dankzeggen. De voorz. Marquis heeft met zijn leger dezen dag op den halven weg tusschen Lochem en Deventer stil gelegen: want zij eerst dezen morgen over de brug, die hij over den Berkel gemaakt had, gekomen zijn.

Zutphen den 2^{den} Augustus 1606. M. D. N.

Naschrift: Dezen avond krijgen wij tijding, dat de vijand begint to marcheren: maar wij kunnen nog niet weten, waar hij het hoofd henen wil keeren.

V.d. Kemp: Resolutie Raad van State, 3 Augustus.

De Raad vertrekt van *Amersfoort* naar *Zutphen*, meenende Z. Exc. daar te vinden met de andere Heeren van den Rade: maar verstaande tusschenwege, dat de vijand had geattenteerd het Zwarte Water tusschen *Zwol* en *Hasselt* te passeren door 't beleid. van den Graaf VAN BUCQUOY, die, God lof! in zijn voornemen belet was geweest, en dat daarop de vijand niet zijne voordere forces trok naar *Zwol*, en dat daarom Z. Exc. met de andere Heeren vertrokken was naar Deventer; is de Raad getrokken naar *Deventer* en aldaar zonder ongeluk des namiddags . aangekomen.

V.d. Kemp: Resolutie Raad van State, 7 Augustus 1606.

Alzoo men verstond, dat de vijand van omtrent *Zwol* was achterwaarts getrokken naar *Grol* en dezelve plaats had begonst te belegeren, is de Raad met Z. Exc. in ernstige deliberatie geweest, wat het best zoude mogen voorgenomen worden: en heeft Z. Exc. voorgeslagen terstond eenen leger te maken en daartoe neffens de compagnien, aan de hand wezende, nog uit *Vriesland* en van Stad en Lande van *Groningen* te verzoeken 15 of ten minste 10 compagnien, en ook uit de Betuwe 10 compagnien en 5 of 6 compagnien paarden, en ook de compagnien paarden van den Ritmeester LA SALE, om alzoo den vijand terstond binnen 10 dagen onvoorziens voor *Grol* aan te vallen en hem te doen vertrekken of te doen met ons slaan, daartoe dat de occasie zeer goed en gewenscht schijnt, terwijl dat men vermeent, dat hij over de 12000 voetvolks niet sterk is, en niet zoo veel over de 2000 paarden, dat zijn volk. zeer gematteerd is en zeer verloopt, en de onze versch en lustig en lichtelijk niet min zal zijn in getale als des vijands volk; dat anders te verwachten is, dat de vijand de eene plaats voor, en de andere na t' onzen aanzien zal gaan belegeren en nemen, en dat men dan nog ten leste hem zal moeten aanvallen, als hij verder van onze quartieren zal zijn, en overzulks ongelegener zal zijn.

Brief van de Raad van State aan de Staten Generaal

ARA, toegang 1.01.04 Inv.nr. 4913

Gedateerd 12 augustus 1606 Ontvangen 15 augustus 1606

Deze brief is van raadslid Brienen van 12-8-1606 uit Zutphen. Handelt over onderwerpen die in het kader van *Grol* niet van belang zijn.

(In kantlijn staat in zelfde handschrift als de brief de opmerking:) Van Groll en connen wy voorders nyet scrijven dan dat den vijandt syne approchen zeer voordert en gheenen arbeyt noch perikelen hem .en ontsiet.

V.d. Kemp: Brief van MAURITS aan de Staten Generaal.

Gedateerd 15 augustus 1606.

Wij zijn dezen morgen goetijds van *Zutphen* vertrokken en alhier tot *Doesburg* aangekomen, alwaar wij het volk van oorloge zoo te voet als te paard beschreven hadden, en bereids orde gesteld, dat alle dingen gereed waren, met resolutie om morgen vroeg, wezende den 16^{den} dezer, voort te marcheren en het voorgenomen

exploit te effectueren. Maar terstond nadenmiddag worden wij van *Zutphen* veradverteerd, dat de Colonel VAN DORTH met de compagnien, die binnen *Grol* in garnizoen geweest waren, aldaar was aangekomen, en dat hij gisteren omtrent den noon met den vijand begost had te parlementeren, en tegens den avond was uitgetrokken. Andere particulariteiten hebben wij nog niet kunnen vernemen: want wij nog den voorz. Colonel VAN DORTH noch iemand anders, die van daar gekomen is, niet gesproken hebben¹.
Doesburg den 15^{den} Augustus 1606. M. D. N.

Brief van Maurits aan de Staten Generaal

ARA, toegang 1.01.04 Inv.nr. 4913

Gedateerd 15 augustus 1606 Ontvangen 19 augustus 1606

Wij sijn desen morgen goet tijts van *Zutphen* vertrocken ende alhier tot *Doesborch* aengecomen, alwaer wij het volck van oorloge soo te voet als te peerde beschreven hadden. Ende hadden algereets ordre gestelt dat alle dingen gereet waeren met resolutie omme morgen vroeg wesende den sestienden deser voort te marcheren, ende het voorgenomen exploit te effectueren. Maer terstonts naer de middage worden wij van *Zutphen* veradverteert dat den Coronnel van Dorth met de comp^{nien}, die binnen *Grol* in garnizoen geweest waeren, aldair was aengecomen. Ende dat hij gisteren ontrent den noon met den vijand begost hadde te parlementeren ende tegens den avont was uijtgetrocken. Andere particulariteyten hebben wij noch niet kunnen vernemen, want wij noch den voorscr. Coronnel van Dorth noch ijmant anders die vandaer is noch niet gesproken en hebben. Wat wij naerder sullen vernemen daeraff zullen wij U.E. verwittigen. Tot *Doesborch* den XV^{en} augusti 1606.

Maurice de Nassau.

V.d. Kemp: Resolutie Raad van State, 15 Augustus.

Is de Raad met Z. Exc. getrokken met een groot deel van 's lands compagnien van *Zutphen* naar *Doesburg*, om op morgen met den geheelen leger voort te trekken tot ontzet van *Grol*. Dan aldaar aangekomen zijnde, komt tijding, dat die van *Grol* zich aan den vijand gisteren overgegeven hadden, 't welk wel eene onverwachte tijding is. Waarover men met Z. Exc. in zeer ernstige deliberatie is geweest, wat nu voorts best diende gedaan te worden, 't zij of den leger bij den anderen te houden, of de compagnien wederom te schikken tot bewaring van de rivieren van den Yssel en Waal en Zwarte Water tegens des vijands overkomst, terwijl hij toch daarnaar ontwijfelijk zal trachten, ziende onze compagnien van daar getrokken, zulks ook dat hij ons wel twee dagen zoude mogen preveniëren: dat ook de vijand zal apparentelijk gaan belegeren *Deutichem* en *Rhijnberk*; watdan best in dezen diende gedaan. Doch tweemaal hierom vergaderd zijnde, heeft niet eindelijk kunnen geresolveerd worden: dan is de zaak op nadere bepeinzing nog uitgesteld tot morgen: en heeft nochtans Z. Exc. gelast den Intendant DU BOIS met de compagnien, daarmede hij gekomen was; weder te vertrekken naar de Betuwe, den Drossaard van *Salland* ook met zijne gebrachte compagnien weder naar *Zwol*, en daartoe nog gevoegd het meerendeel der compagnien uit *Grol* gekomen.

V.d. Kemp: Resolutie Staten Generaal, 15 Augustus 1606.

Ontvangen eenen brief van de Heeren Ambtman van *Bommel* en *Dierhout*.

Is geproponéerd, of bij deze gelegenheid van zaken niet raadzaam is, dat de vergadering van de Heeren Staten Generaal het leger nader trekken voor 4, 5 of 6 dagen, om naar de occurrentien en 't succes van zaken op alles orde te stellen naar behooren: maar daarop niet eindelijk geresolveerd.

V.d. Kemp: Resolutie Staten Generaal, 16 Augustus.

Is anderwerf geadviseerd op het vertrek van de vergadering van de Heeren Staten Generaal nader het leger; maar niet geresolveerd.

V.d. Kemp: Resolutie Raad van State, 16 Augustus 1606.

Is eindelijk bij Z. Exc. en Heer Graaf WILLEM LODEWYK VAN NASSAU (deze was een dag of twee te voren met eenige versterking in het leger aangekomen) en den Raad geresolveerd, dat de compagnien weder als vóór de bezetting der voorz. rivieren en quartieren zullen geschikt worden; dat een goed getal compagnien met den Colonel EDMOND, die van Berk ontboden was tot behulp van 't voorz. ontzet, wederom derwaarts zullen geschikt worden, en dat Z. Exc. hier met de rest legersgewijze zal blijven, houdende goede mine tot bedekking zoo veel mogelijk van de stad *Deutichem* en deze stad *Doesburg*, en de Heeren Gen. Staten te adverteren.

---

¹ Volgens eenen brief van den Raad van State was de Colonel VAN DORTH tot de overgaaf genoodzaakt geworden door de onwilligheid der bezetting, die zich te zwak rekende, ofschoon 1100 gezonde soldaten sterk zijnde. Op den 12^{den} Augustus had de Raad geschreven: van *Grol* kunnen wij vorders niet schrijven, dan dat de vijand zijne approches zeer vordert en geen arbeid noch perikelen spaart en ook dagelijks veel volk verspilt.

Brief van de Raad van State aan de Staten Generaal (geschreven door raadslid Beveren)

ARA, toegang 1.01.04 Inv.nr. 4913

Gedateerd 16 augustus 1606 Ontvangen 19 augustus 1606

Terstondt naede overcomste alhier vande heeren Beveren ende Buth, ende de heer Graeff Willem Lodewijk van Nassau Stadthouder hier oock aengecomen synde met vyff compaignien voetvolcx ende de compaignie vanden ritmeester La Sale, is met aller mogelycke vlijt gevoirdert al t'gene het ontset van Grol was vereysschende met sulcken spoet dat in plaetse datmen eerst voorgenomen hadde daertoe te marcheren den XVII^{en} off XVIII^{en} deser, Syne Ex^{cic} ende wij mette selve ende met een goet deel van onsen crychsvolcke gecomen syn ghisteren van Zutphen tot hier te Doesborch om op huyden tot t'voorscr. ontset te marcheren. Maer en syn ghisteren soo rasch hier niet aengecomen off ons en quam wel seer onverwacht de tijdinge dat Grol sich den XIII^{en} deser den vijant hadde overgegeven ende dat de heer van Dorth mette comp^{nien} alreets tot Zutphen was aengecomen. Waerdooer buyten ons desseing gestelt synde, heeft zyn Ex^{cic} ghisteren ende desen dach met ons ettelijcke reysen in ernstige deliberatie geweest, wat tot slandts dienste best diende gedaen te wordden ende voornamentlick oft den leger byden anderen soude gehouden wordden, waerop diversche consideratien syn gevallen, terwylen men onsecker is, wat den vyandt sal willen voornemen tsij op Deutchem (soo wel apparentie is) off op Brefoort, off wel optreckende naden Rhijn, Rhijnberck aen te tasten ende dat oock den vijandt soude mogen syn principael desseing voornemen van de Yssel ende Wale te willen passeren, off oock aen t'Swarte Water ende is eijntelick geresolveert voor alles ordre te stellen en wel te voorsien opde bewaringe vande Yssel ende daertoe van hier te schicken soo veele comp^{nien} als daertoe van noode syn, zoo oock den intendent du Bois (die ghisteren hier oock aenquam mette tien comp^{nien} voetvolcx ende eenige compaignien peerden) bij zijne Ex^{cic} terstondt is weder te rugge geschickt mette selve comp^{nien} soo te voet als te peerde ende den Drossart van Sallandt met twee van syne oude comp^{nien} ende met meest alle de comp^{nien} uuyt Grol gecomen nae Swolle, dat nae Rhijnberck een goet getal comp^{nien} sullen geschickt worden metten colonnel Edmond die gisteren oock hier arriveerde ende dat voorts zijne Ex^{cic} de resterende comp^{nien} sal hier legerschewyse houden om nae vermogen Deutchem ende dese stadt te bedecken, daarvan wy U.M.E. nodich geacht hebben bij expressen bode te adverteren. De voorsz. heere van Dorth is nu terstondt hier aengecomen, die in onse vergaderinge by zyne Ex^{cic} verhaelde dat den vyandt te drie plaetsen inde bollewercken was gecomen ende aende selve hadde gesappeert ende gemineert gereet synde om deselve minen te doen springen ende dat in syn vermogen niet en was de plaetse langer te disputeren, deur de onwillicheijt vande soldaten, die sich achtende in cleynen getale (hoewel elff hondert gesonde soldaten daeruyt gecomen syn) ende seer gefatigeert synde geweygert hadden te arbeijden aende nodige affsnydingen van binnen, om daernaes deselve niet te moeten defenderen, wat presentatie van vivres ende van gelt hij heur hadde gedaen, sich latende oock verluynen dat soo hij niet en accordeerde, sy selffs souden accorderen. Waerop wij de behoorlijcke informatien terstondt sullen doen nemen om daerin voorts gedaen te worden exemplaeerlicken ende nae behoren.

In Doesburch XVI^{en} Augusti 1606.

(In kantlijn in zelfde handschrift:) Wy hadden over eenige dagen ordre gestelt dat den hopman Bocklin in goede versekertheyt nae U.M.E. soude geschickt worden. Dan alsoo den provoost generael bij misverstant hem op hantastinge derwaerts hadde laten gaen, is deselve geweken op Emmerick, niettemin schicken wij U.M.E. hiermede copie vande besoigne byden fiscael tegen hem gehouden.

Resolutie van de Raad van State, 17 augustus 1606.

ARA, toegang 1.01.19 Inv.nr. 24 Pag. 227

Donderdach den XVII^{en} Aug^{ti} 1606

Examinatie van Colonnell Dort:

Die heeren But ende Gruys? zijn versocht ende gereet te staen vuer de examinatie te doen deur den fiscael van den Colonnell Dort belangende de overghevinghe van Groll.

Resolutie van de Raad van State, 18 augustus 1606.

ARA, toegang 1.01.19 Inv.nr. 24 Pag. 228

Toe Doesborch

Vrydach den XVII^{en} Aug^{ti} 1606

Examinatie van Colonnell Dort:

Gelesen de examinatie, zoo die by den fiscael is by geschrifte gestelt, van den Colonnell Dort opt overgheven der stadt Groll, ende daerop gehoirt het advys van den fiscael, terwijl de zake zoo bevonden worde dat ze nyet en is excusabel noch voor den selven Colonnell noch voor den Capiteynen ende soldaten ....cht en den .... dat tegen dezelve bij datelicken apprehensie zoude behoren geprocedeert te wordden, om alsdan voerts pertinente interrogatorien ... voirsr. examinatie gestelt zijnde voerts de .... examinatie daerop gedaen te worden, doch dat alvorens deze zake ende examinatie zal worden ge.... Sijne Ex^{tie} ende Graaf Willem en van de zelve te vernemen hoe zy dye zake verstaen w..... oft zy meynen dat tegen de .... personen behoirt .... te worden ernstelick tot verdiende straff, oft dat men zoude moeten eenighen perticuliers favorable

consideratien nemen, 't ware opten persoon van de Colonnell oft anders. Waer in zulcken gevalle als men nyet expresselick de zake en zoude vernemen, dat het beter ware die zake teenemaal te laten zoo die is.

V. d. Kemp: Resolutie Staten Generaal, 18 Augustus 1606.

Ontvangen eenen brief van Z. Exc. van den 15^{den} dezes, daarbij Z. Exc. adverteert het verlies van de stad *Grol* bij appointment. Is na deliberatie geresolveerd Z. Exc. daarop te schrijven, dat de Heeren Staten verblijd waren, dat Z. Exc. hem had geprepareerd tot het ontzet der stad *Grol*, maar alsnu bedroefd zijn ter contrarie verstaande uit Z. Exc. brief; dat de vijand Z. Exc. in de verovering van de plaats heeft geprevenueerd: dat H. M. Ed. niettemin vertrouwen, dat Z. Exc. op alle gelegenheid zal letten en bij der hand nemen tot afbreuk des vijands, gelijk dezelve met advies van den Raad van State, bij Z. Exc. wezende, dienstelijk zal vinden: en alzo eenige goede occasie zoude mogen voorbij gaan, ingeval op 't geen bij Z. Exc. met advies van den voorz. Raad aldaar tot afbreuk en wederstand des vijands goedgevonden is of zoude mogen worden, alhier advies van de Heeren Staten zoude worden verzocht, dat H. M. Ed. daarom begeeren, dat Z. Exc. naar de occurrentien, met advies als voren, zulks wil resolveren en effectueren, als dienstelijk bevonden wordt, zonder om H. M. Ed. adveu tijd of occasie te verliezen, aangezien dat dezelve weten, dat Z. Exc. en de Heeren, aldaar ter plaatse wezende, best kunnen oordeelen, hoe dat den vijand afbreuk en wederstand kan gedaan worden, daarmede dat H. M. Ed. hun gaarne conformeren.

Brief van de Staten Generaal aan de Raad van State

ARA, toegang 1.01.04 Inv.nr. 4913

Gedateerd 19 augustus 1606

Wij hebben ontfangen uwe E. brieff vande XVI^{en} deser ende zijn bedroeft over het verlies van de Stadt *Grol*, maer voernementlijck dat tselve soude zijn toegelcomen doer den onwill van de soldaten in 't arbeijden, hetwelcke achtende van consequentie is ons begeren dat Uwe E. opte ware gelegentheyt daarvan sullen doen informeren ende de sake sulcx bevindende, datelijck tot straffe van de culpabele procederen, anderen ten exemple, sonder dese sake in eeniger manieren te laten traineren ofte conniveren.

Wat den capiteyn Bouclin belanght, wij hadden wel geweest, dat deselven volgens onsen regten buyten alle andere consideratiën goet versekertheyt alhier .... hadde geworden doch die wyle hy is ontweken ende ontcomen ende zijn exces so groot bevonden werden, dat daer vanden ende staet van tlant niet en dient gediss... sullen uwe E. bij indaginge vande ver... Capiteyn ingevalle van contumaceren, tegen desselven doen procederen tot straffe in desselffs effigie ende anderssins, naer vereysch der sake, gelijk uwe E. sullen bevinden anderen ten exemple te behoeren; ende voerts daerop letten, aengesien in 't vermoegen van tlant niet en is allen het overhensich volck in dienst te houden, dat over d' voers. compaignie egheen ander capiteyn en wordde gestelt.

Ende omme te weren alle voerder confusiën in den staet van tlant ende het credit desselffs te conserveren soe vele alst eenichsins doenelijck is, dat uwe E. ons metten iersten over senden de staet van de wercken, die in alle de steden ende plaetssen van die quartieren bij der hant genomen zijn, wat die gecost hebben ende voerder noch sullen; item wat treyn van de legers datter te velde is; ende die wijle daeraen oyck gelegen is, dat de wercken van fortificatie die tot Zutphen bij ordre geconsenteert zijn, worden gevoerdert. Vinden noodich, in soe verre de twelff dusedt guldens, daertoe geaccordeert, zijn gediverteet, dat uwe E. deselve sullen doen suppleren uuyten penningen, die alreede in 't leger zijn ofte gesonden sullen worden, lettende voerder opte nootelijcxte wercken aldaer, daarvan d'heer van Dorth memorie overgegeven heeft, omme die mette minste kosten van tlant te doen maken ende repareren naer behoiren.

Hiermede in den XIX^{en} Augusti 1606.

Brief van Maurits aan de Staten Generaal.

ARA, toegang 1.01.04 Inv.nr. 4913

Gedateerd 21 augustus 1606.

Wij en hebben niet willen naelaten U.E. hiermede te verwittigen, dat den Grave van Busquoy is eergisteren morgen naer dat hij de brugge over de Maze hadde wederomme doen maken, met drije duysent man wesende uijjtgelesene van zijn leger, ende acht hondert peerden met noch twee stucken geschuts, ende een dozijn schuijten op wagens geladen van Moeck is vertrocken, ende dat hij hem daarmede tegens over Rees heeft begeven ende den uijjtlegger aldaer opten Rijnstroom liggende inde gront geschoten. Den Capⁿ ende tmeeste deel vande matrosen gevangen genomen, ende daerenboven noch vier samoureusen ende eenige andere schepen die aende voorsz. stadt vast lagen aen d'andere sijde vande voorsz. riviere doen comen. De reste van zijn leger is tot Moeck inde forten ende retrenchementen die hij aldaer gemaect heeft stil blijven liggen. Wat hij voerder sal voornemen en connen wij noch niet weten.

Den Marquis Spinola heeft hem met zijn leger naerde veroveringe van *Grol* aldaer stil gehouden, dan is desen morgen gelijcx den dage opgetrocken, ende heeft zijnen wech naer *Bocholt* genomen, ende is desen nacht tot *Aelten* bij *Bredevorde* gebleven, maer wij en hebben vooralsnoch niet vernomen ofte hij hem voorders naer *Rees* ofte *Rijnbercq* sal begeven.

Wij hebben den colonnel Edmond met twaelf comp^{nien} wederomme derwaerts gesonden, alsoo datter althans mette vierentwintich die daer te vooren waeren in alles ses ende dertich sullen wesen. Wat voorders sal voorvallen daeraff zullen wij U.E. niet naerlaten van gelijcken te adverteren.

Tot Doesborch den XXI^m augustij 1606.

Maurice de Nassau.

Naschrift:

Naer tsluijten vandese zijn ons naerdere tydingen gecomen vande Gouverneur van s'Gravenweert, waeraff wij U.E. copie hierbij gaende overseijnden.

COPIE

Mijn sergeant brengt mij op den avont uuijt Emmerick de tydingh, dat het seker en gewis is dat den vijant regt beneden Rees een fort begint te maken. Diergelijcke advertentien commen oock van Cleeff uuijt de geene die van Rees affcommen. Uuijt Gennip werdt mij geadverteert van eenen die ick derwaerts hadde gesonden, dat het leger tot Mook desen dach heeft stille gelegen, maer dat aldaer een grooten roep gaet, dat het selve morgen sal vertrecken bij de geenen die tot Rees zijn, hebbende de vivandiers gisteren ende van dage veele vivres van speck, kees ende andere opgecocht. Men can binnen Gennip niet anders vernemen ofte den Grave van Busquoy is in persoon bij de trouppen die naer Rees gemarcheert zijn. Daer zijn gisteren thien bagagie schepen van Mook naer Venlo opgesejlt. Sijnde dit het geene den bode heeft weten te vernemen. Ick laete hem terstont weder aff gaen omme naerder contschap te nemen, daarvan ick niet en sal naerlaten U. Ex^{tie} opt spoedichste te verwittigen.

Uuijt s'Gravenweert den 21 Augusti 1606.

Naschrift:

Desen avont te ses uren zijn door Cleeff naer Rees gepasseert negenthien ruyteren van Mook affcommende. Capⁿ Willem Willemsz heeft mij desen naemiddage uuijt het leger voor Rees geschreven ende versocht dat ick voor hem aent Collegie ter Admiraliteyt wilde schrijven omme het rantsoen voor hem ende zijn soldaten, soo ick datelick doen sal.

V.d. Kemp: Resolutie Staten Generaal, 21 Augustus.1606.

Alzoo men zekerlijk geadverteert wordt, dat BUCQUOY met 3000 van zijne beste soldaten en 800 paarden van *Mook* is opgetrokken naar *Rees*; de Intendant DU BOIS van *Nijmegen* schrijft, dat men de rest van 't leger van BUCQUOY, nog gebleven tot *Mook*, lichtelijk zoude kunnen overvallen en ombrengen, immers dat dezelve ontwijfelijk zoude gaan loopen en onze macht niet verwachten; is gedelibereerd, wat best hierin te doen. En alzoo na overweging van diverse redenen bevonden wordt, dat de zaak niet lichtelijk bij eenige compagnien, in 't quartier van *Nijmegen* zijnde, maar bij eene goede macht, die van hier zoude moeten derwaerts getransporteerd worden, zoude moeten bij der hand genomen worden, om dezelve alzoo geweldig te forceren; is voorders niet eindelijk geresolveerd, maar goedgevonden den voorz. DU BOIS daarop terstond zelfs te ontbieden en hem te hooren.

Alzoo uit zekeren bode en ook bij geintercipieerde brieven van BUCQUOY vernomen wordt, dat SPINOLA met zijnen leger valt *Grol* zal haast optrekken of naar *Breevoort* of naar *Rhijnberk*, is gedelibereerd met Z. Exc. en Graaf WILLEM wat best dient gedaan: en goedgevonden nadere tijding te verwachten en zich te prepareren om, zo ras hij optrekt, ook. op te trekken.

V.d. Kemp: Resolutie Staten Generaal, 22 Augustus 1606. Terwijl men verstaat, dat BUCQUOY van *Rees* optrekt naar bovenwaarts, en dat SPINOLA ook met zijn leger opwaarts trekt, wordt bevonden, dat de vijf compagnien met den Heer VAN SWEETEN en nog andere 10 compagnien, zoo die daartoe al gedestineerd waren, niet zullen naar *Rhijnberk* kunnen getrokken. En is daarom geresolveerd, dat Graaf HENDRIK VAN NASSAU met 16 compagnien ruyteren zal trekken over de andere zijde van den Rhijn, overschepende tot 's *Gravenweert*, en dezelve 15 compagnien voetvolks alzoo brengen binnen *Rhijnberk*. Daarop ook dezelve Graaf HENDRIK dezen dag is vertrokken. Den Heeren Gen. Staten 't zelve alzoo over te schrijven.

V.d. Kemp: Resolutie Staten Generaal, 23 Augustus 1606. Het leger trekt op van *Doesburg* en gaat logeren tot *Elten*, en de Raad tot 's *Gravenweert*: alwaar gevonden zijnde de Heer Graaf HENDRIK, is van hem verstaan, dat het brengen van de voorz. compagnien binnen *Berk* niet zonder groot perikel zoude zijn. En daarover nog daarbij gekomen zijnde de Intendant DU BOIS en de Ritmeester BLESIIUS, verklaarden zekere advertentie te hebben, dat SPINOLA alreeds over de brug tot *Roeroort* 800 paarden gezonden heeft aan BUCQUOY tot assistentie; dat BUCQUOY met dezelve troep de zekerste quartieren omtrent *Berk* gecoupeerd had, en SPINOLA van gelijke ook apparentelijk aan de andere zijde van den Rhijn. Daarop gedelibereerd en in consideratie³ gelegd zijnde, dat de rest van het leger van BUCQUOY van *Mook* is opgetrokken en nu logeert omtrent *Gennep*, en of dezelve zoude mogen aangetast en overvallen worden bij den voorz. Graaf HENDRIK met de compagnien zoo te paard als te voet, die hij bij hem en alreeds overgezet heeft; is na lange deliberatie in den nacht geresolveerd, dat, terwijl het inbrengen van 't volk tot *Berk* zoo pericleus bevonden wordt, dat voorgenomen zal worden te atteneren op de voorz. forces, die van *Mook*

komen, inzonderheid zoo verre die den weg nemen, dien BUCQUOY met de 3000 soldaten te voren is gepasseerd, en zoo zij langs de Maas passeren, dat men zal zien, of die te achterhalen zijn.

V.d. Kemp: Resolutie Staten Generaal, 24 Augustus 1606. Z. Exc. met Graaf WILLEM op 's *Gravenweert* gegaan zijnde, proponeren, hoe dat een jongen, gisteren met brieven uit *Rhijnberk* gekomen zijnde, verklaart, dat hij uit dezelve stad is gekomen door de Luitpoort, en dat de vijand nog voor de Luitpoort niet was, maar lag voor de Santerpoort en zoo naar den Rhijn toe. 't Welk den Heer Graaf HENDRIK toe te schrijven terstond, om daarop te letten, en zien of door de voorz. Luitpoort of anderszins naar de apparentie eenig volk binnen *Berk* zal mogen gebracht worden; dat men 't zelve stelt tot zijne-discretie en goede voorzichtigheid.

**V.d. Kemp: Brief van MAURITS aan de Staten Generaal.
Gedateerd 26 augustus 1606.**

In onze brieven van den 21sten dezer hebben wij U. Ed. geschreven, dat de Graaf VAN BUCQUOY met eenige cavallerie en omtrent 3 of 4000 man te voet van *Mook* naar *Rees* was getrokken, en den uitlegger, voor de voorz. stad op den Rhijnstroom liggende, in den grond had geschloten, en dat de Marquis SPINOLA den 22sten dezer voor *Grol* was opgetrokken, nemende zijnen weg naar *Boekholt* en voorts naar den Rhijnstroom. Naderhand veradverteerd wezende, dat de voorz. Marquis op deze zijde, en de Graaf VAN BUCQUOY op de andere zijde des Rhijns opwaarts naar *Rhijnberk* marcheerden, om ons te beletten, dat wij eenig volk binnen de voorschr. stede te water zouden mogen brengen: (want zij daarvoor hielden, dat wij ze te water zouden seconderen:) hebben wij onzen broeder Graaf HENDRIK VAN NASSAU last gegeven hem met 27 cornetten cavallerie en 40 compagnien voetvolk te 's *Gravenweert* over de Waal en zoo voorts naar *Rhijnberk* te begeven, om de voorz. 14 compagnien² voetvolk met nog 2 compagnien ruiteren binnen de voorz. stede te brengen, hetwelk Z. L. zonder eenige rencontre geëffectueerd heeft, en is van daag tot 's *Gravenweert* wederom aangekomen. Boven de voorz. compagnien infanterie zijn nog omtrent 70 van de goedwilligen zoo Heeren als Edelluiden uit *Frankrijk* alhier gekomen wezende, met hare paarden binnen de voorz. stede gebleven, alzo zij al thands met eenen goeden hoop van volk voorzien is. De Welged. onze broeder had voorgenomen degenen, die na des Graven VAN BUCQUOY vertrek tot *Mook* gebleven en op weg waren om hem te komen vinden, te gemoet te komen: maar alzo zij van Z. L. komst gewaarschouwd waren, hebbeu zij zich tusschen *Gelder* en *Stralen* op eene sterke plaats, die al thands rondsom in 't water ligt, stil gehouden, alzo dat de voorz. onze broeder niet daarop heeft kunnen attenteren. Wij zijn eergisteren alhier tot *Elten* gekomen en zijn bezig om het volk van oorloge bij malkanderen te brengen, en zullen niet nalaten alles te doen, dat in ons vermogen zal wezen, om den vijand in zijn voornemen te beletten. De Marquis SPINOLA heeft 2000 man met eenige stukken geschut binnen *Grol* gelaten: waaraf wij U. Ed. hebben willen adverteren.

Elten den 26sten Augustus 1606. M. D. N.

V.d. Kemp: Resolutie Staten Generaal, 26 Augustus 1606.

Graaf HENDRIK VAN NASSAU wedergekeerd zijnde van zijne reize, verhaalt zoo veel benaastigd te hebben, dat hij met 20 compagnien voetvolks en zoo vele compagoien paarden tusschen den 4 en 25sten dezer gekomen zijnde niet wijd van *Rhijnberk*, hij 14 van dezelve compagnien voetvolks en 2 compagnien paarden van daar voorts daarbinnen had doen marcheren, die ook al daarbinnen zijn gekomen met wel nog 80 vrijwillige Françoische Heeren en Edelluiden, en onder dezelve mede den broeder van den Hertog VAN ROHAN en den Heere D'AUGELLE. Daarop nu voorts met Z. Exc. en Graaf WILLEM staat te delibereren, wat best dient gedaan.

V.d. Kemp: Resolutie Raad van State, 27 Augustus 1606.

Gedelibereerd ook met Z. Exc. en Graaf WILLEM, wat nu voorts best te doen staat 't zij bij diversie of anderszins: en geresolveerd op te trekken en voorts den vijand zoo nabij te gaan logeren als dienelijk, om alle goede occasien op den vijand tot ontzet van *Rhijnberk* waar te mogen nemen.

V.d. Kemp: Resolutie Raad van State, 28 Augustus 1606.

Wederom met Z. Exc. en Graaf WILLEM tot *Elten* in deliberatie gelegd zijnde, of men iets bij degelijke diversie zoude mogen voornemen, of dat men met het leger naar den vijand zal opwaarts trekken: en geresolveerd, dat, alzo wel de principale diversie zoude zijn op *Venlo*, maar dat dezelve niet is doenlijk dan met evident perikel, dat de vijand ons dan zoude mogen versnellen en alzo passeren den Yssel of de Waal; dat men daarom alsnog met het leger zal opwaarts trekken tot *Bisselick* toe of voorbij, en zien, wat mine de vijand zal houden, zoo men toch verstaat, dat hij zijne approchen vóór *Berk* nog niet heeft begost; en dat men in allen gevalle, zoo men 't zelve ziet te behooren, nog voor *Grol* en *Lochem* wel kan trekken. En zal overzulk de leger morgen met den dag optrekken van *Elten* en gaan logeren omtrent *Emmerik*.

---

² Deze getallen komen niet wel overeen met de voorgaande *Resol.* maar wel met VAN METEREN, f. 521c,

Brief van de Staten Generaal aan de Raad van State

ARA, toegang 1.01.04 Inv.nr. 4913

Gedateerd 29 augustus 1606

Alsoe zeer verscheydentlyck ende vreempt gesproken werden, selffs by die gheene die gedurende de belegeringe der Stad van Grol binnen zyn geweest, vande deffensie ende het overgeven vande selven stad aenden vyant, sulcx dat wy alnoch in conformite van onse voirgaende noodich achten voordien dienst vant lant dat daerop exacte informatie wordde genomen. Is derhalven ons ernstich begeren, by soe verre als uwe E. voor desen daerop alnoch egheen ondersouck alnoch ..... dat deselven soude ... .. pertinente informatie van willen nemen op alle tgene dat .... de deffensie gedurende het beleg van dach tot dach d.....n is gepasseert. Ende wat d'oirsake van het overgeven van dat is geweest. Voernementlick mede ofter capiteynen zyn die heur soldaten in sesse weken egheen gelt gegeven ingevalle jae wie die capiteynen zyn ende ons van alle capiteynen oversenden omme naede gelegentheyte der saken hierop gedaen ende gedis.... te worden nae behoren.

Den Haag den XXVIII^{en} Augusti 1606.

V.d. Kemp: Resolutie Staten Geneneraal, 22 September.

Zijn gedeputeerd, om te reizen naar het leger, de Heeren Bommel, Voogt of een van hun beide, de Heeren van Sschagen, Oldenbarneveld, van der Aa en Tegnagel.

V.d. Kemp: Brief van MAURITS aan de Staten Generaal.

Gedateerd 11 oktober 1606.

Wij hebben van daag door zekere geloofwaardige personen advertentie gekregen, dat de Marquis SPINOLA dezen morgen met zijn geheel leger zoo te voet als te paard van *Rhijnberk* is opgetrokken en dat hij zijnen weg den Rhijn opwaarts heeft genomen met 14 stukken geschuts, latende den Graaf VAN BUCQUOY binnen de voorz. stede van *Rhijnberk* met een goed getal volks, om dezelve zoo ook de forten daaromtrent daarmede te bezetten. Wat hij verder zal willen voornemen, of waar hij hem zal henen keeren, kunnen wij nog niet weten. De roep gaat onder sommigen, dat de cavallerie zeer kwalijk te vreden is, en dat er sommigen beginnen hier en daar af te trekken, en dat er opinie is, bij zoo verre zij binnen kort geene betaling ontvangen, dat er wel eene generale muiterij mocht ontstaan. Wij zullen nog een dag twee of drie met dit leger alhier blijven, om nader verzekerdheid te vernemen: en zullen niet nalaten U. Ed. van dage tot dage daaraf te adverteren.

In het leger beneden *Wesel* den 11^{den} October 1606. M. D. N.

V.d. Kemp: Resolutie Staten Generaal, 11 October.

De Heer van Oldenbarneveld doet rapport van 't geen de Heeren, uit deze vergadering in 't leger gezonden, aldaar gebesogneerd hebben, om te procureren het ontzet der stad Berk, bij zoo ver als het doenlijk ware geweest; waarbij 't zelve is gebleven, en hoe de voorz. Heeren verafscheid zijn³. Item hoe zeer ernstelijk dat Z. Exc. den Heeren Staten gerecommandeerd heeft te willen letten op de fortificatie der steden van Doesburg en Nijmegen nog voor den winter; en Graaf Willem, dat H. M. Ed. zouden willen behartigen de fortificatie van het nieuwe retranchement tot Groningen. -En nadat hierop was gedelibereerd, is geacordeerd, voor zoo veel aangaat de fortificatie van Doesburg op de groote instantie van Z. Exc. dat men daaraan nog zal employeren boven alle voorgaande consenten de som van *f* 12000. -Wat aangaat de fortificatie van Nijmegen, nademaal de voorgegeven werken zijn geordonneerd te maken, is goedgevonden, dat men voor alsnog de voordere fortificatie daarbij zal laten berusten; gelijk mede de voorgegeven fortificatiewerken van het retranchement van Groningen, overmits de absentie van de Gedeputeerden van Stad Groningen en Ommelanden. Zijn voorts de voorz. Heeren Gedeputeerden van haarl. besognen, moeiten en arbeid bedankt.

V.d. Kemp: Brief van MAURITS aan de Staten Generaal.

Gedateerd 12 oktober 1606.

Na onze brieven van gisteren - hebben wij zoo uit de gevangenen - als anderen verstaan, dat de roep in het leger was, dat zij verdeeld en zoo in eenige steden van *Braband* als op den Maasstroom en in de Voogdij van *Gelre* in garnizoenen zouden gezonden worden, zonder dat wij tot nog toe andere verzekering daaraf gehad hebben. De Graaf VAN BUCQUOY is met eenige regimenten en met 3 of 4 compagnien van cavallerie binnen *Rhijnberk* gebleven, om de stad en de schansen zoo op den waard als tegenover daarmede te bewaren. - Bij zoo ver de voorz. Marquis zijn volk in garnizoenen zoude zenden, hetwelk men binnen een dag of twee ten langste zal weten, verzoeken wij U. Ed. ons metteneerste te willen laten weten, wat U. Ed. goedvinden met dit leger voortaan gedaan te worden.

In 't leger beneden *Wesel* den 12^{den} October 1606. M. D. N.

---

³ Dit rapport, zoo als het in de Staten van Holland gedaan is, leest men in Res. Holl., 1606, bl. 259.

V.d. Kemp: Resolutie Staten Generaal, 16 October 1606.

Ontvangen eenen brief van Z. Exc. van den 12^{den} dezès. Is na deliberatie geresolveerd te antwoorden, dat men Z. Exc. brieven van den 11^{den} en 12^{den} dezès heeft ontvangen, en indachtig houdt, dat al in de maand van Augustus II.⁴ Z. Exc. bij der Heeren Staten brieven is verzocht, dat 't leger bij Z. Exc. zoude gebruikt worden tot defensie dezer landen en afbreuk der vijanden, gelijk Z. Exc. na occurrentien best zoude vinden, en dat, opdat geene goede occasie tot der landen dienst en afbreuk des vijands door het schrijven, om der Staten goed bevinden te verstaan, zoude verzuimd worden, bij H. M. Ed. verklaard werd, dat 't geen bij Z. Exc. naar de gelegenheid en voorkomende occasien jegens den vijand zoude voorgenomen worden, naar behooren⁵; daarbij dat H. M. Ed. alsnog persisteren, te weten, dat Z. Exc. het leger tot afbreuk des vijands zal mogen gebruiken naar zijn goed bevinden. Dan als Z. Exc. naar de dispositie des vijands en dezer landen legers, mitsgaders de bezetting van de frontieren, bij den vijand geoccupeerd, met het leger niet geraden zoude vinden tot afbreuk van den vijand iets bij der hand te nemen, maar 't zelve te scheiden en in de garnizoenen te verdeelen, dat H. M. Ed. goedvinden, dat zulke orde in *Gelderland* en *Overijssel* gelaten worde zoo van ruiteren en knechten, geschut en behoeften, Colonellen en Officieren, en zonderling een hoofd van qualiteit, met volkomen last om naar de occurrentien bij denzelven niet alleen op der landen en frontieren defensie, als de verzekerdheid van dezelve quartieren vereischt, maar ook tot afbreuk des vijands dadelijk te procederen ten meesten dienste van den lande: en dat H. M., Ed. ten zelve einde ook goedvinden, dat het geschut met scherp en andere provisien, in den leger wezende, in de steden *Nijmegen*, *Zutphen*, *Arnhem* en andere verdeeld en bij der hand gehouden worden, en ook dat 12000 ponden kruit, lood en lonten naar advenant naar de stad *Kampen* in voorraad gezonden worden.

Brief van de Staten Generaal aan Maurits

ARA, toegang 1.01.04 Inv.nr. 4914

Gedateerd 16 oktober 1606

Uwe Ex^{cic} brieven vanden XI^{en} ende XII^{en} deser hebben wy ontfangen, ende daer uuyt verstaen het optrecken vande Marquis metten leger des vyants dat t'selve leger apparentelyck gescheyden ende inde steden van Brabant opte Mase, inde voochdijde ende elders in garnisoen sal worden verdeylt ende dat uwe Ex^{cic} begeert te weeten ons goet vinden wat vortae metten leger deser landen gedaen sal worden. Daerop wij uwe Ex^{cic} indachtich houden dat al inde maent van augustus lestleden bij onse brieven aen uwe Ex^{cic} is versocht dat t'leger bij uwe Ex^{cic} soude gebruyckt worden tot defentie deser landen ende affbreuck der vijanden gelijk uwe Ex^{cic} naede occurrentien best soude vinden ende dat omme geen goede occasie tot der landen dienste ende affbreuck des vyants (door het schrijven omme ons goet vinden te verstaen) en soude versuijmt werden bij ons verclaert werde, dat tgene bij uwe Ex^{cic} naede gelegentheyte ende voorkommende occasien jegens den vyant soude voorgenomen werden bij ons voor goet gehouden ende gesecondeert soude worden naer behooren daerbij wy alsnoch persisteren te stellen dat uwe Ex^{cic} het legher tot affbreuck des vyants zal mogen gebruycken nae sijn goet bevinden Dan als uwe Ex^{cic} na de dispositie des vyants ende deser landen legers mitsgaders de besettinge van de frontieren by den vyant geoccupieert met het leger nijet geraeden en soude vinden tot affbreuck vanden vyant yet by de hant te nemen, maer het selve te scheyden ende inde garnizoenen te verdeylen, vinden wij goet dat sulcke ordre in Gelderland ende Overijssel gelaeten werde, zoo van ruyteren ende knechten, geschut ende behouften, Coronellen ende Officieren ende sonderlinge een hoofd van qualiteit met volkommen last omme na de occurrentien by den selven nyet alleen opter landen ende frontieren defentie maer oock tot affbreuck des vyants datelyck te procederen ten meesten dienste der landen ende ten selven eynde vinden wij goet dat het geschut met scherp ende andere provisien inden leger wesende inde steden *Nymwegen*, *Zutphen*, *Aernhem* ende anderen verdeijlt ende byder hant gehouden werden ende oock dat XII^M ponden cruijt, loot ende lonten naer advenant naede Raedt ..... in voerraet worden gehouden.

Wij hebben, volgende het rapport van onsen gecommiteerden lest uuytten leger gecommen, tot noch toe gewacht opte plant ende advis vande nootelijcxte fortificatien die uwe Ex^{cic} aen Doesburch heeft beraemt, maer nyet ontfangen, daerentusschen hebben wij opte instantie vande selve gecommiteerden boven alle voorgaende concessien noch geaccordeert, dat aende nootelycxte wercken vande voorsz. stadt van Doesburch naede ordre van uwe Ex^{cic} voor twaelff duysent ponden soude mogen besteede ende gemaect worden daer van wij Johan van Dort hebben geadviseert omme met uwe Ex^{cic} voorde besteedinge daerop te communiceren ende nae uwe Ex^{cic} goede meyninge t'selve te effectueren. Opte instantie van eenige provintien ende steden hebben wij mede goet gevonden het sluijten vande Mase ende Rhijn, nopende den op ende affvoer van alle toegelaeten coopmanschappen. Den XVIII^{en} deser maent aff te doen uwe Ex^{cic} sal believen ordre te geven, dat daerinne geen empeschement en valle op dat de coopluyden nijet opgehouden nochte beschaedicht en worden.

Uuyt 's Gravenhage den XVI^{en} octobris 1606.

⁴ Zie *Res. St. Gen.*, 18 Augustus 1606, bov. bl. 530.

⁵ Hier schijnt iets te ontbreken.

V.d. Kemp: Brief van MAURITS aan de Staten Generaal.

Gedateerd 19 oktober 1606.

Wij hebben U. Ed. bij twee diverse onze brieven van het optrekken van het leger van den Marquis SPINOLA geschreven, en dat hij geresolveerd was al het volk in garnizoen te houden en te zenden: maal wij zijn naderhand veradverteerd, dat hij met alle zijne cavallerie en het meeste deel van zijn voetvolk opwaarts over een klein rivierken, de Erp genaamd, omtrent *Nuis* is getrokken, alwaar hij nog is stil liggende, uitgenomen alleenlijk dat het regiment van den Graaf VAN GUY binnen *Venlo* gezonden en dat van den Graaf VAN BOSSU binnen *Gelder*, en dat de Graaf VAN BUCQUOY met nog 5 andere regimenten binnen de stad van *Rhijnberk* en de forten jegenover gebleven is. Daarbenneffens verstaan wij uit den gemeenen roep, dat dagelijks velen van het leger verlopen, om eene nieuwe vergadering te maken en te muiten. Wij hadden U. Ed. in de voorz. onze voorgaanden verzocht ons te laten weten, wat U. Ed. goed zouden vinden met dit leger voortaan gedaan te worden: waarop wij alsnog U. Ed. antwoord verwachten, verzoekende U. Ed. anderwerf ons U. Ed. meening ten eerste te willen laten weten: want bij zoo verre U. Ed. goedvinden, dat wij van hier opbreken. zullen wij ons met het meeste deel van het leger in éénen weg naar *Lochem* begeven, om hetzelfde steden in het aftrekken wederom in te bekomen, aangezien het zoo na aan onze frontiersteden en aan den Ysselstroom is gelegen, en dat de vijand daardoor zeer lichtelijk kan vergadering maken en zijne aanslagen op de voorz. onz~ frontieren practiseren: 't welk onzes bedunkens in weinig dagen zoude kunnen geschieden, ten ware dat wij andere tijdingen van U. Ed. ontvingen.

In 't leger beneden *Wesel* den 19^{den} October 1606. M. D. N.

Brief van Maurits aan de Staten Generaal

ARA, toegang 1.01.04 Inv.nr. 4914

Gedateerd 22 oktober 1606 Ontvangen 26 oktober 1606

Gisteren avont zijn ons U.E. brieven vanden sesthienden deser ende soo oock die vanden negenthieden met noch een duplicaet vanden selven date ter handen gecomen, waarop wij niet en hebben willen naelaten U.E. te verwittigen, dat wij eenige dagen voor de receptie van de voorsz. U.E. brieven voorgenomen ende alle dingen geprepareert hadden omme ons van hier voor *Lochem* te begeven, zoo haest wij U.E. antwoord op onse voorgaende brieven ontfangen hebben. Wij zijn oock in deliberatie geweest ofte het oirbaer waer ons recht van hier voor *Grol* te begeven, maer alsoo wij ons van wagens, omme dit leger te voeden ende tot de behouften tot alsulcke belegeringe noodich wesende onversien vinden, zoo oock van treckpeerden omme het geschut daertoe noodich mede te voeren. Ende oock dat den vijant met zijn leger noch ontrent *Nuijs* blijft stilliggen, ende wij niet weten en cunnen wat hij noch soude mogen voornemen, want al ist dat hij hen tot *Hoochstraten* begonst heeft te mutineren, zoo verstaen wij nochtans datten hoop noch soo cleijn is, datmen voor alsnoch geen fondement daerop en can maecken. Alsoo zijn wij geresolveert in ons voorgaende voornemen naer *Lochem* te continueren ende ons van hier datelijcken derwaerts te begeven. Ondertusschen zullen wij alle de cavallerie met onsen broeder *Henrick* naer *Grol* senden omme op de dorpen daerontrent te logeren, ende de voorsz. stede soo veel doenlijk sal wesen besloten te houden. Gedurende den tijd dat wij voor *Lochem* sullen wesen, zullen wij alle tgene tot de belegeringe der voorsz. stede van *Grol* sal noodich wesen doen prepareren, ende sich de contentantie vanden vijant ofte hij met zijn leger sal bougeren, ende de saecken van *Lochem* geeijndiget wesende, ons alsdan naer d'occasie te reguleren. Ondertusschen hebben wij den wagenmeester last gegeven tot tweehondert wagens int sticht van *Utrecht* aen te nemen, omme tot dien eijnde gebruyckt te worden, van alle het welck wij U.E. hebben willen verwittigen.

Int leger beneden *Wesel*, den XXII^{en} Octobris 1606.

Maurice de Nassau.

V.d. Kemp: Brief van MAURITS aan de Staten Generaal.

Gedateerd 22 oktober 1606.

Gisteren avond zijn ons U. Ed. brieven van den 16^{den} dezer, ook die van den 19^{den} ter handen gekomen. Waarop wij niet hebben willen nalaten U. Ed. te verwittigen, dat wij eenige dagen vóór de receptie van de voorz. U. Ed. brieven voorgenomen en alle dingen geprepareerd hadden, om ons van hier voor *Lochem* te begeven, zoo haast wij U. Ed. antwoord op onze voorgaende brieven zouden ontfangen hebben. Wij zijn ook in deliberatie geweest, of het oorbaar ware ons recht van hier voor *Grol* te begeven: maar alzo wij ons van wagenen om dit leger te voeren, en van de behoeften, tot alzulke belegering noodig wesende, onvoorzien vinden, zoo ook van trekpaarden om het geschut, daartoe noodig, mede te voeren, en ook dat de vijand met zijn leger nog omtrent *Nuis* blijft stil liggen, en wij niet weten kunnen, wat hij nog zoude mogen voornemen: (want al is 't dat hij hem tot *Hoochstraten* begonnen heeft te mutineren, zoo verstaan wij nochtans, dat de hoop nog zoo klein is, des men voor alsnog geen fundament daarop kan maken:) alzo zijn wij geresolveerd in ons voorgaende voornemen naar *Lochem* te continueren en ons van hier dadelijk derwaerts te begeven. Ondertusschen zullen wij alle de cavallerie met onzen broeder Graaf HENDRIK naar *Grol* zenden, om op de dorpen daarontrent te logeren en de voorz. stede, zoo veel doenlijk zal wesen, besloten te houden. Gedurende den tijd, dat wij voor *Lochem* sullen wesen, zullen wij al hetgeen tot de belegering der voorz. stede van *Grol* zal noodig wesen, doen inquireren, en zien de contentance van den vijand, of hij met zijn leger

zal bougeren; om de zaken van *Lochem* geëindigd wezende, ons alsdan naar de occasie te reguleren. Ondertusschen hebben wij den Wagenmeester last gegeven tot 200 wagens in het Sticht van *Utrecht* aan te nemen, om tot dien einde gebruik gemaakt te worden.
In het leger beneden *Wesel* den 22sten October 1606. M. D. N.

Brief van de Staten Generaal aan Maurits

ARA, toegang 1.01.04 Inv.nr. 4914

Gedateerd 22 oktober 1606

Wij hebben desen morgen ontfangen uwe Ex^{cies} beyde brieven vande XVIII^{en} ende XIII^{en} deser, ende sullen ons soe vele aengaende de wapeninge vande ..... regimenten, hierop metten iersten metten Raede van State communiceren ende adviseren sulx dat wy verhoepen deselven te doen hebben contentement ..... dat die capiteynen en ... . het lant oyck gelyck doen hierinne groot gebreck gevonden wordt. Belangende dat uwe Ex^{cic} alsnoch schryft te wachten op onse resolutie wat men vorders metten leger sal doen, daervan hebben wy uwe Ex^{cic} by onse brieven vande XVI^{en} ende XIX^{en} deser van onze meyninge geadverteert, die ... niet en. .... oft en zyn uwe Ex^{cic} alsoe wel ter handt .. ... daer by wy by dese .. dienstelyck hebben gevonden alnoch te persisteren omme dat die gemutineerden tot Hoochstraten hun dagelycx onstercken ende met wercken versekeren ende dat men oyck uuyt het schryven van Blyleven onstaet dat des vyants crychsvolck, naer den .e.s de p...t en sal ontfangen ende wy van goede handen dagelycx geadverteert wordden datter anders egheen gelt voirden vyant voer handen en is, alsoe te weten dat uwe Ex^{cic} beide plaetssen van Lochem ende Grol sal hebben aen te tasten ende datter ten selven regarde ... vande siecte ende verloop van des vyants volck egheen apparentie en is, dat den vyant over den Ryn met genoehsaem force sal comen omme de plaetssen te ontsetten. Daerover wy alnoch ernstelick versoucken ende begeren uwe Ex^{cic} dese sake will accelereren ende met sulcken dienst de jegenwoirdigen .... byde hant nemen, als den dienst vant tlant vereyscht ende wy hen die toevertrouwen. Wy en sullen niet laten uwe Ex^{cic} daerinne te seconderen.
Den Haag den XXII^{en} Octobris 1606

V.d. Kemp: Resolutie Staten Generaal, 22 October 1606.

Ontvangen eenen brief van Z. Exc. van den 19^{den} October. Is na deliberatie geordonneerd daarop te antwoorden, dat de Heeren Staten Z. Exc. daarop bij hare brieven van den 16^{den} en 19^{den} dezses van hare meening hebben geadverteert; dat zij niet twifelen, of zijn Z. Exc. alsnu wel ter hand gekomen daarbij dat H. M. Ed. dienstelijk hebben gevonden bij dezen alsnog te persisteren, te weten, dat Z. Exc. beide plaatsen van *Lochem* en *Grol* zal hebben aen te tasten, omdat de gemutineerden tot *Hoogstraten* hun dagelijks versterken en met werken verzekeren, en dat men ook uit het schrijven van BLYLEVEN verstaat, dat des vijands krijgsvolk maar een tiers de paye zal ontvangen, en men nog dagelijks van goeder hand geadverteert wordt, dat er anders geen geld voor den vijand voorhanden is, alzoo dat er geene apparentie is, dat de vijand over den Rhijn met genoegzame forces zal komen, om de plaatsen te ontzetten: .Z. Exc. daarover vriendelijk verzoekende en begeerende, dat dezelve deze zaak wil accelereren en met zulken ernst de jegenwoordige occasie bij der hand nemen, als de dienst van 't land vereischt en de Heeren Staten hem toevertrouwen.

Brief van J. v. Dorth aan de Staten Generaal

ARA, toegang 1.01.04 Inv.nr. 4914

Gedateerd 24 oktober 1606 Ontvangen 29 oktober 1606

Het heeft U.M.E. belieft tot verseeckeringe vande steden in den Graeffschap Zutphen my t'authoriseren by seeckere resolutie vande laesten aprilis deses jaeres te doen verarbeyden die somme van 51.850 ponden te XL grooten.

Noch 10.000 ponden in september lestleden tot ..ese. by U.M.E. affgesonden ende den Raedt van Staete geconsenteert mitsgaders het gene aen die steden van Grol ende Lochem geconsenteert maer noch nijet verarbeyt en was, sich omtrent bedragende 3.600 ponden

Ende noch hebben U.M.E. my den 11^{en} deser aengeschreven aen de stadt Doesburch te verwercken volgens d'ordre van syn Ex^{cic} die somme van 12.000 ponden, welke drie consenten sich bedraghen 77.450 ponden, in minderinge van dese voorsz. somme hebben U.M.E. ofte die heeren Raeden van Staete den contrerolleur Schoutens aen verscheyden sommen ende op verscheyden tyden aengetelt, die somme van 49.500 ponden, dese affgetrocken vande voorsz. geconsenteerde somme, rest noch te seynden die somme van 27.950 ponden prises voorsz.

Ende alsoo sich uuyt het register vanden voorsz. contrerolleur bevint, dat tot opten 21^{en} octobris incluyt soo aen bestedingen als dachgelden, incoop van materialen ende diergelycken geconsumeert es, die somme van 66.404 ponden 2 stuiver 8 denier, maer daer tegens nyet meer ontfangen als die voorsz. 49.500 ponden. Soo kunnen U.M.E. discreetlick affnemen, dat ic van slandts wegen aen d'arbeyders ende levriers noch schuldich bin die somme van 16.904 ponden 2 schellingen 8 deniers. Om welke schulden de wyle ic van die voorsz. arbeidsluyden ende levriers ten allen uren seer aengeloopen werde, soo bin ic genootsaecht brengen deses den voorsz. contrerolleur aen U.M.E. aff te senden ende dienstelicken te versoucken hem opte voorsz. 16.904 ponden 2 schellingen 8 denier ordonnantie ende betaeling te be...n ende den selven soo haest immer

mogelycken mette selve penningen weder herwaerts te doen kommen, alsoo hy my niet eenen stuiver gelaten heeft daer mede ick het arbeidsvolck kan int werck houden, ende soo voor syne wederkomste die garnisoenen mochten werden verandert gelyck dachlicks te verwachten staet, sullen nootwendich eenige penningen by der hant moeten zyn om die vertreckende soldaeten te voldoen ter wylen niemants int werck te houden ofte te krijghen sonder hun tselvige specialycken te belonen ende daer voor goet te seggen.

Uuyt dese boven gemaecte calculatie hebben U.M.E. oock discreetlicken t'oordeelen, hoe veel noch van U.M.E. geconsenteerde 77.450 ponden overschietende is om alsnoch te verwercken, ende daer mede t'effectueren tgene zyn Ex^{cic} tot Doesburch irstes dages my belast heeft te besteden, te weten 11.046 ponden twelck een geringe somme is tegens tgeene zyn Ex^{cic} tot Doesburch geordonneert ende de ingenieur Valckenaer last ende instructie gegeven heeft om aft te stercken ende met myne kennisse te besteeden daer van U.M.E. so metten eersten pertinente specificatie ende tauxatie sal oversenden ende daer op die selve resolutie verwachten om my daer naer te reguleren.

Uuyt Zutphen desen 24 octobris 1606.

J. v. Dorth

Brief van Maurits aan de Staten Generaal

ARA, toegang 1.01.04 Inv.nr. 4914

Gedateerd 28 oktober 1606 Ontvangen 1 november 1606

U.E. sullen uuijt onsen voorgaende verstaen hebben, dat onsen broeder Graeff Henrick van Nassau int opbreken vant leger met alle de cavaillerie ende twee regimenten voetvolcx naer Grol gemarcheert is, omme de voorsz. plaetse te sluijten ende den vijant te beletten dat hij eenich volck van oorloge daerbinnen soude connen brengen. Ende dat wij ons met de reste vant leger naer Neer-Elten ende soo voorts herwaerts aen souden begeven. Het welcke achtervolgende wij gisteren avont tot Hengelen ende vandage alhier tot Ruerle zijn aengcomen, alwaer wij bij den hooggedachten onsen broeder advertentie ontfangen hebben, dat den vijant hondert ende vijftich musquettiers van Roeroort gesonden hadde omme binnen Grol te commen, dewelcke bij onse cavaillerie zijn geslagen ende een goet deel daeraff gevangen zijn geworden. Zoo oock noch andere hondert vijftich die naerderhant van Rijnbercq ten selven eijnde gesonden waeren. Alsoo U.E. uuijt H.L. missive hierbij gaende sullen te sien hebben. Wij hebben desen naenoene het geschut voor Lochum doen commen. Ende en sullen niet naerlaten alles te doen dat ons mogelick sal wesen, maer alsoo de IJselstroom althans cleijn ende ondiep is, dat hij gantsch niet en is te gebruijcken, ende oversulx alle de nootelicken tot onderhout van dit leger te lande moeten gebracht worden. Zoo hebben wij genootsaect, eengoet aantal treckpeerden ende wagens herwaerts aen te ontbieden. Ende oock sekere quantiteit vivres doen gereset maken. Dewelcke wij alle ure alhier zijn verwachtende. Ende sullen ons naer datse sullen aengecomen wesen naer den tijt ende occasie reguleren. Wij hebben noch geene tijdinge dat den vijant met zijn leger opgebroken is. Alsoo haest wij ijjetwes daeraff zullen vernemen, zullen wij niet naerlaten U.E. tselve te verwittigen.

Tot Ruerle den XXVIII^{en} Octobris 1606.

Maurice de Nassau.

(Naschrift:) Bij den Cap^{nen} die de eerste hondert vijftich musquettiers binnen Grol meijnde te brengen zijn twee brieven bij den marquis Spinola in Spaensch aen Graeff Henrick van Berge geschreven gevonden, denwelcke wij U.E. hier benefens overseijnden, waeruijt U.E. sullen sien, dat den vijant noch eenige aenslagen op dese quartieren onderhanden heeft.

Monseigneur Hier au soir 26 de ce mois je suis arrivé icy a Winterswijk avec les troupes et ay fait mettre des gardes alentour de Groll le mieux qu'il m'a esté possible. Ceste nuit est venu un capiteine avec cent et cinquante hommes lesquels estoient partis de Roeroort et se pansoient mettre dedans Grol mais ils ont rencontrer nostre garde qui les a battus et prins le capitein prisonnier, lesquels avoit les deux lettres cy jointes du Marquis au Comte Henry aupres de luy. Environ trois ou quatre heures apres ce capiteine estoient partis encores du mesme fort a Roeroort deux cens hommes de piet, lesquels ayant ouy que les premiers estoient batus s'en sont retournez mais nos gens les suivent et je croij qu'ils seront aussi battus. Je n'ay point encores prins Lichtenvoort mais y pense envoyer demain au matin 3 ou quatre compaignie d'infanterie et unne comp des cavaillerie si ce est que vostre Ex ^{cc} juge a estre point besoin ce qu'il plaira a	Mijnheer, Gisteravond, de 26 ^e van deze maand, ben ik hier met de troepen te Winterswijk aangekomen en heb, zo goed als me mogelijk is geweest, rondom Groll wachten laten uitzetten. Deze nacht is een kapitein met 150 man aangekomen, die van Roeroort waren vertrokken en zich binnen Groll dachten te legeren. Maar ze zijn onze wacht tegengekomen die ze heeft geslagen en de kapitein gevangen heeft genomen, die bijgaande twee brieven van de markies aan graaf Hendrik bij zich had. Ongeveer 3 of 4 uur na deze kapitein waren nog 200 man voetvolk van hetzelfde fort Roeroort vertrokken die, gehoord hebbende dat de eerste waren geslagen, terug zijn gegaan, maar onze mensen volgden hen en ik geloof dat ze eveneens zijn geslagen. Ik heb Lichtenvoort nog niet ingenomen, maar denk er morgenmiddag 3 of 4 compaignien infanterie en een compaignie cavallerie naar toe te sturen als dat naar het oordeel van uwe
---	---

icelle me mande. A Winterswijk ceste 27 ^e Octobre 1606. Henry de Nassau	Excellentie nodig is, dat het u behaagt mij dit op te dragen. Te Winterswijk de 27 ^e oktober 1606. Hendrik van Nassau
--	--

<p>Monseigneur, J'ay reçu icelle que vostre Ex^{cc} m'a escripte par les present porteur. Et pour nouvelles hier au soir on a battu aupres une partie de cent cinquante hommes lesquels estoient aussi venu de Roeroort en intention de s'y mettre dedans. Le capitain et enseigne qui les menoient sont prisonnier. Il y a encores une autre partie de deux cens hommes en chemin pour y entrer, mais je les ay envoie poursuivre et espere qu'on ne faude point de les battre aussi. Toutefois je crains fort que du costé d'Oldenseel ils ce mettent quelque infanterie dedans d'autant que c'est la en pays fort marcageux et rompu de fason qu'il est malaise de l'empescher, mais j'y apoteray pour l'empescher tout ce que me sera possible. A Winterswijk ceste 28e Octobre 1606. Henry de Nassau</p> <p>On me vient a ceste heurs amener encores quelques prisonniers d'une autre partie laquell on charge. Et ses prisonniers disent que hors de Rhijnberck l'ennemy auroit envoie bien sept ou huict cens hommes devers Oldenseel et Lingen. Il me semble qu'astere qu'on a icy tant de prisonniers que se seroit bien le temps pour prendre sa revange des six qu'on a.</p>	<p>Mijnheer, Hetgeen uwe Excellentie me heeft geschreven heb ik hier door de huidige bode ontvangen. En gisteravond heeft men opnieuw hier dichtbij een groep van 150 mannen geslagen, die eveneens van Roeroort waren gekomen met de bedoeling zich binnen Grol te legeren. De kapitein en het vendel die hen begeleidde zijn gevangen genomen. Er is ook nog een andere groep van 200 mannen onderweg om er binnen te gaan, maar ik heb hen laten volgen en hoop dat men niet zal nalaten hen ook te slaan. Ik geloof echter sterk dat er van de zijde van Oldenzaal enige infanterie binnen Groll wordt gebracht, aangezien het land daar zo zeer moerassig en zodanig "gebroken" is dat het moeilijk is hen dat te verhinderen, maar ik ben er heen gegaan om hen te hinderen zo veel als mogelijk is. Te Winterswijk de 28^e oktober 1606. Hendrik van Nassau.</p> <p>Men brent mij op dit uur nog enkele gevangenen van een andere groep, die men had aangevallen. En deze gevangenen zeiden, dat de vijand buiten Rijnberck wel 7 of 800 mannen van de kant van Oldenzaal en Lingen had gezonden. Het lijkt me dat .... dat men hier zoveel gevangenen heeft, dat het wel tijd wordt om wraak te nemen op de zes die men heeft.</p>
--	--

Brief van Maurits aan de Staten Generaal

ARA, toegang 1.01.04 Inv.nr. 4914

Gedateerd 29 oktober 1606 Ontvangen 1 november 1606

Desen morgen heeft onsen neve graeff Ernst Casimir het stedeken van Lochum begost te beschieten ende naer datter ses voleon op waeren geschoten, hebben die daer binnen waeren begonst te parlementeren. Ende zijn desen achternoen tot ontrent vierhondert man daeruijt getrocken ende haeren wech naer Rijnbercq genomen. Wij zijn geresolveert morgen vroech, soot Godt gelieft, van hier naer Grol te marcheren, maer wij zijn soo qualijck met wagens versien, dat wij bevresen dat het volck sich in groot gebreck van vivres sal vinden, maer wij willen verhoopen alsoo haest de wagens aengecomen zullen wesen, dat tselve sal geremedieert worden. Wij hadden aende heeren Staten van Utrecht geschreven ende versocht dat haere E. ons tot twee hondert ende dertich wagens ten spoedichsten wilden toeseijnden. Ende al ist dat wij het getal ten nausten genomen hadden, zoo hebbense nochtans niet meer dan hondert ende vijftich gesonden. Alsoo dat wij genootsaecht geweest zijn haere E. omme de tachtentich resterende opt nieuwe te schrijven. Op hope dat haere E. niet en sullen naerlaten ons deselve in diligentie over te seijnden. Wij versoucken U.E. vrundtelijck te willen helpen bevoorderen dat wij met het geene tot onderhoud dese legers vandoode is ende van de voorsz. wagens ten spoedichsten mogen geassisteert worden, want de Isel althans soo cleijn is, dat men se niet en can gebruijcken ende daeromme alle nootelijcheden te lande moeten gebracht worden. Wij versoucken U.E. insgelijcx ene goede somme gelts ten eersten willen herwaerts overseijnden, want alle saken in eenig dach meer gevoordert worden, soo wanneer men de soldaten greeet gelt can geven dan anderssins in twee ofte drije dagen.

Tot Ruerle den XXIX^{en} Octobris 1606.

Maurice de Nassau.

Brief van Maurits aan de Staten Generaal

ARA, toegang 1.01.04 Inv.nr. 4914

Gedateerd 29 oktober 1606 Ontvangen 3 november 1606

Alsoo t'cruyt, loot ende lonten tot noch toe int leger geweest meestendeel is geconsumeert ende nyet bastant omme te dienen tot eenige belegeringe die wy voor handen souden mogen nemen, soo versoucken wy U.E. hiermede ernstelick ordre te stellen dat in diligentie soo veel cruyt, loot, lonten ende andere materialen als in

dese hierby gaende liste gementioneert is, naer tfort van s'Gravenweert gesonden worde, omme van daer voorts naer dit leger gebracht te worden, tot welcken eynde wy dese conducteur daeromme met deselve amonitie opwaerts te comen ende na dit leger te brengen.

Tot Ruerle den XXIX Octobris 1606.

Maurice de Nassau.

Liste vande behouften van amonitie van oorloge die zijn Ex^{cie} nodich vint uuyt Hollant te verschryven ende dienstich sullen zijn tot dit tegenwoordich beleg van Groll

Cruyt voor soldaten	20.000 pond
Lont	20.000 pond
Loot	20.000 pond
Haeren cleden	10
Schoppen met yseren beslagen ..	400

V.d. Kemp: Brief van MAURITS aan de Staten Generaal.

Gedateerd 29 oktober 1606.

Dezen morgen heeft onze Neef Graaf ERNST CASIMIR het stedeken *Lochem* beginnen te beschieten, en nadat er sterk op was geschoten, hebben die daarbinnen waren, begonnen te parlementeren, en zijn dezen achternoen tot omtrent 500 man daaruit getrokken en haren weg naar *Rhijnberk* genomen. Wij zijn geresolveerd morgen vroeg, zoo 't God gelieft! van hier naar *Grol* te marcheren: maar wij zijn zoo kwalijk met wagens voorzien, dat wij bevreezen, dat het volk in groot gebrek van vivres zich zal bevinden: maar wij willen verhoppen, alzo haast de wagens aangenomen zullen wezen, dat 't zelve zal geremedieerd worden. Wij hadden aan de Heeren Staten van *Utrecht* geschreven en verzocht, dat H. Ed. ons tot 230 wagens ten spoedigste willen toeschikken; en al is 't dat wij het getal ten naauwste genomen hadden, zoo hebben zij nochtans niet meer dan 150 gezonden, alzo dat wij genoodzaakt geweest zijn H. Ed. om de 80 resterende op nieuws te schrijven, op hope dat H. Ed. niet zullen nalaten ons dezelve in diligentie over te zenden. Wij verzoeken U. Ed. vriendelijk te willen helpen bevorderen, dat wij met hetgeen tot onderhoud dezès legers van noode is, en van de voorz. wagens ten spoedigste mogen geassisteerd worden: want de Yssel al thands zoo klein is, dat men ze niet kan gebruiken, en daarom alle noodlijkheden te lande moeten gebracht worden. Wij verzoeken U. Ed. insgelijks eene goede somme gelds ten eerste te willen herwaerts verzenden: want alle zaken in éenen dag meer gevorderd worden, zoo wanneer men den soldaten gereed geld kan geven, dan anderszins in twee of drie dagen.

Tot *Roerle* den 29sten October 1606. M. D. N.

Brief van J. v. Dorth aan de Staten Generaal

ARA, toegang 1.01.04 Inv.nr. 4914

Gedateerd 30 oktober 1606 Ontvangen 1 november 1606

Nadem het Godt Almachtich belieft heeft deur het beleid van Sijn Gen. Graef Ernst van Nassau dat stedeken *Lochem* den 29 deser des middages in U. Mog. Ed. handen widerom to stellen ende dieselve plaetse deur ons canon so ontrent 100 maelen daerop gespoelt aen borstweringen ende andersins beschadigt, so en hebbe ick niet sullen laeten U. Mog. Ed. daarvan t'adverteren ende ordre te versoeken, wat dieselve aldaer van mij belieft gedaen te hebben. Den 30^{en} deser is Sijn Ex^{cie} van *Lochem* up *Grol* getrocken, sinde van gelt und vivres seer qualick versien, heft van mij begeert daetlijken up *Zutphen*, *Deventer* ende *Doesburch* te trecken om die vivres t'accelerieren ende tott die voorfallende necessiteijten ein duijtsent gulden ofte twee te lichten, daeromme ick tegenwordich besich bijn ende seinde desen dach hondert vijftich wagens mit vivres naer het leger ende vifhundert gulden aen gelt. Die reste sal morgen volgen also dat ick hope Sijn Ex^{cie} middelen sal hebben hem vor *Groll* te maintinieren ende dieselve platse in acht ofte thijn dagen t'importeren, alwaer Sijn Gen. Graeff *Hendrick* so gude toesicht gedragen heft, dat aldaer ghein neuw volck binnen gekomen is, so wel den viant t'selve alle nachten mit troupen van twee ende vierhundert mannen heft getenteert, maer sijn merendeels doitgeslagen ende gefangen ende die reste wideromme te rugge geiacht. Den viant heft ennich volck naer *Oldensel* ende *Lingen* gesonden. Sijn Ex^{cie} t'selve vernhemende heft 400 peerden daerop uijthgesonden om to seen of sij konden geattriapt werden. Anders is hier niet gepassiert ende so iet vorders vorfalt sal ick niet laeten U. Mog. Ed. daer van te verstendigen, deselve uijth ..st van Sijn Ex^{cie} te versoecken tot betaelinghe vande approchen tot *Lochem* ende *Grol* ende tgene vorders vorfallen mochte acht ofte thijn duijtsent gulden in alle diligentie over to seinden, also den *Comis Doublet* verklaert niet meer penningen in vorraeth te hebben. Sullen also alhier in alles naer onse geringe vermogen ons beste doen om dese wel angefangene saeke t'avancheeren ende van U. Mog. Ed. naerder ordre ende middelen ongetwivelt verachten.

Uijth *Zutphen* den 30^{en} Octobris 1606 stilo nono.

J.v.Dorth.

(Onderschrift in kantlijn in zelfde handschrift:)

Ick bidde van U. Mog. Ed. oick dienstlick om expeditie van den contrerolleur Schoutens also ick dienthalven sal worden overfallen.

(Bijlage bij brief van J. van Dorth:)

De face vande zuijdtweste zyde is lanck 32 roeden het pavlement negen roeden latende twe roeden naest de Stadt ongeplanckt blyfft het voorsz pavlement soeven roeden is negen ende dertich roeden daerbij gedaen de helfte vande face vande zuydtoost zyde t'weten veerthien roeden bedraeghende t'saemen 53 roeden yder roede twaelff rijnlansche voeten hooche zijn veerthien voeten nae overijsselsche holt maete – facuint – 10388 voeten plancken, vijf dele uiijt den voet gesaaget, het hondert tott acht carolus gulden bedraegt in alles

VIII^C XXXI £

Noch tott yder roede twe binnen ende drie buijten paelen twe intaugen ende drie om cruijsholten ende paaltjens achter d'cruijsholten daarvan te maecken zijn acht stucken holt elcker roede. Is 424 paelen yder omtrent 22 ofte 23 voeten lanck int midden negen duijm dicke t'stuck deselviger paelen geestimeert op ses Carolus gulden bedraeghen die voorsz. paelen t'samen

II^M V^C XLIII £

Noch d'ander helfte vande face van de zuydtooste zyde is lanck veerthien roeden behoeft wel thien voett hooge geplanckt te worden bedragen 1960 voeten het hondert plancken acht gulden maeckt

I^C LVI £ XVI st

Ende nog elcke roede acht palen lanck achthien voet int midden acht duijm dicke alles Overijsselsche maete het stucke tot vier Carolus gulden bedraecht in alles

III^C XLVIII £

Het ijserwerck so boltens tott de intaugen als naegele tott d'plancken om aende paelen te bevestigen ende van binnen te tengelen by raeminghe gestelt op

III^C £

Heyen ende anders van arbeytsloen vermoet men dat het meer dan driehondert ende vyftich gulden kosten sall

III^C L £

Bedraecht in alles

III^M VII^C XXIX £ XVI st.

Brief van Maurits aan de Staten Generaal

ARA, toegang 1.01.04 Inv.nr. 4914

Gedateerd 31 oktober 1606 Ontvangen 3 november 1606

Desen avont naer dat wij met dit leger alhier tot Level bij Grol waeren gecomen hebben wij advertissemten ontfangen van eene vande ruijters die wij tot Wesel op condschap hebben gelaten, dat den Marquis Spinola wederomme tot Rijnbercq was gecomen ende aldaer gereetschap van geschut dede maken. Ende algereets eenige trouppen van zijn leger int marcheren waeren, omme (soo den roep ginge) herwaerts te commen, zonder dat wij vooralsnoch eenige andere zeeckerheit daeraff ontfangen hebben. Ende alsoo te bedenken staet dat hij onder 't dexel van herwaerts te commen hem den Rijn aff naer Wesel en Rees ende vandaer voorts naer Deuticon ofte Doesborch soude mogen begeven, omme ons bij diversie alhier te doen opbreken. Want hij tot Wesel ofte Rees gecomen wesende den wech ofte herwaerts aen ofte naer een vande voorsz. plaetsen sal cunnen genemen, zonder dat wij daeraff eenige verseeckertheit sullen connen hebben. Ende wij ons daeromme beswaert vinden, hoe dat de voorsz. stedekens sullen mogen verseeckert blijven. Zoo hebben wij U.E. hiermede willen versoucken ons ten spoedigsten U.E. meijninge daerop over te zijnden, omme ons indien gevallen daer nae te mogen gedragen.

Int leger voor Grol den lesten Octobris 1606.

Maurice de Nassau.

V.d. Kemp: Brief van MAURITS aan de Staten Generaal.

Gedateerd 31 oktober 1606.

Dezen avond, nadat wij met dit leger alhier tot Level bij Grol waren aangekomen, hebben wij advertissemten ontfangen van eenen van de ruiters, die wij tot Wesel op kondschap hebben gelaten, dat de Marquis SPINOLA wederom tot Rhijnberk was gekomen en aldaer gereedschap van geschut deed maken, en algereeds eenige troepen van zijn leger in 't marcheren waren, om, zoo de roep ging, herwaerts te komen, zonder dat wij voor alsnog eenige andere zekerheid daaraf ontfangen hebben. En alzoo te beduchten staat, dat hij onder 't deksel van herwaerts te komen, hem den Rhijn af naar Wesel en Rees, en van daar voorts naar Deutecom en Doesburg zoude mogen begeven, om ons bij diversie alhier te doen opbreken: (want hij tot Wesel of Rees gekomen zijnde, den weg of herwaerts aan, of naar eene van de voorz. plaetsen zal kunnen genemen, zonder dat wij daaraf eenige verzeckerdheid zullen kunnen hebben:) en wij ons daarom bezwaard vinden, hoe dat de voorz. stedekens zullen mogen verzeckerd blijven; zoo hebben wij U. Ed. hiermede willen verzoeken ons ten spoedigste U. Ed. meening daerop over te zenden, om ons in dien gevalle daarnaar te mogen gedragen.

In 't leger voor *Grol* den lesten October 1606. M. D. N.

Brief van de Staten Generaal aan Maurits

ARA, toegang 1.01.04 Inv.nr. 4914

Gedateerd 1 november 1606.

Wy hebben zeer geerne verstaen uuyt uwe Ex^{tie} brieff van de XXIX^{en} octobris, dat uwe Ex^{tie} nae de veroveringe van Lochum, voer *Grol* gemarcheert is, ... dat uwe Ex^{tie} de belegeringe van deselve plaetsse met sulcken neersticheyt sal doen vorderen als het saisoen des jaers vereyscht het welck wy uwe Ex^{tie} zeer ernstelick recommanderen. Hebbende tot dien eynde alreeeds soe vele penningen naer het leger gesonden als wij enichssins hebben weeten te becomen, daerinne gecontinueert sal wordden soe veel doenelick. Zijn oock die van Utrecht versocht naer het leger te senden de resterende tachtentich waegens, die uwe Ex^{tie} begeert. Ende also wy uwe Ex^{tie} voir desen hebben geadverteert onse meeninge te wesen omme niet te vallen in qualycke inconvenienten als voer desen, dat men het stedeke Lochum nae de veroveringe soude ontvesten gelyck eenige andere plaetssn in die quartieren gedemanteleert zyn, is oversulx alnoch ons ernstich begeren, dat uwe Ex^{tie} gelieve die voerscr. deselve ontvestinge dateluyck te doen effectueren sendende het geschut metten andere provisien ende behoeften van orloge ... .. binnen Doesburch ende Zutphen.

Den Haag den 1^{en} novembris 1606.

Brief van Maurits aan de Staten Generaal

ARA, toegang 1.01.04 Inv.nr. 4914

Gedateerd 1 november 1606 Ontvangen 3 november 1606

Gisteren avont hebben wij U.E. met eenen expressen bode geschreven, dat wij met dit leger alhier tot Level bij *Grol* aengecomen waeren, met noch andere particulariteijten die wij van svijants voornemen verstaen hadden. Ende alsoo dese sake alhier zonder gereede penningen waeraff gantz geene alhier in voorraet en zijn, geenssins en connen gevoordert worden, zoo hebben wij noodich gevonden den Commissaris Padborch deser thoonder datelijcken naer den Hage te doen depescheren, U.E. hiermede vrundtlijck versouckende dese sake met sonderen ernst voor gerecommandeert te houde. Ende terstonts dese gesien hebbende ordre te willen stellen, dat den voorsz. commissaris met een goede somme van penningen datelijcken ende in aller diligentie wederomme herwaerts gesonden worden. Alsoo inde voorsz. sake op credit seer weijnich soo U.E. genouchsaem kennelijck is uuijgericht en can worden.

Int leger voor *Grol* den eersten Novembris 1606.

Maurice de Nassau.

V.d. Kemp: Resolutie Staten Generaal, 1 November 1606.

Ontvangen eenen brief van Z. Exc. van den 29sten October. Is na deliberatie geordonneert te antwoorden, dat men zeer gaerne heeft verstaan, dat Z. Exc. na de verovering van *Lochem* naar *Grol* gemarcheerd is, vertrouwende, dat Z. Exc. deze belegering zoo ernstelijck zal doen voorderen en diligenteren, als het saisoen vereischt: tot welken einde de Heeren Staten zoo vele penningen naar het leger gezonden hebben, als 't eenigzins doenlijck is geweest. En alzoo H. M. Ed. Z. Exc. vóór dezen hebben geadverteert hare meeninge te zijn, dat men na de verovering 't voorz. stedeken van *Lochem* zoude demanteleren, dat dezelve alsnog ernstelijck verzoeken en begeeren, dat Z. Exc. dezelve resolutie zal effectueren, en het geschut met de munitien van oorloge en andere behoeften zenden binnen *Doesburg* en *Zutphen*.

Brief van Maurits aan de Staten Generaal

ARA, toegang 1.01.04 Inv.nr. 4914

Gedateerd 3 november 1606 Ontvangen 7 november 1606

Wij hebben gisteren avont soo oock desen morgen gewisse tydinge ontfangen, dat den vyant met zijn volck soo te voet als te peerde eensdeels tot Hemelgeest omtrent Nuys ende anderdeels tot Rhijnberck getrocken, desen avont tot Dorsten is aengecomen met hem nemende thien stucken van artillerie ende dat hy geresolveert is, soo den roep gaet, dese stadt te ontsetten. Wij en sullen niettemin niet naerlaten alles te doen dat wij tot slandts dienst sullen bevinden t'meeste noodich ende oirbaerlick te wesen, t'welck wij noodich gevonden hebben U.E. te verwittigen.

Int leger voor *Grol* den III^{en} Novembris 1606.

Maurice de Nassau.

V.d. Kemp: Res. St. Gen., 3 November 1606.

Ontvangen drie brieven van Z. Exc. van den 29sten, lesten October en 1sten dez: daarop na deliberatie geordonneert is te antwoorden: -wat belangt de geroerde adviezen, dat de Heeren Staten niet meenen, dat de vijand jegenwoordig in zulken punten en sterkte van volk is te paard en te voet, zoo mits de ziekten en het miscontentement dat daaronder is, als omdat eene groote partij daarvan gemutineerd wezende, uit zijn leger gescheiden en *ter Heide* omtrent *Breda* gekomen is, om iets op ons leger te durven attenteren. Edoch dewijl Z. Exc. de sterkte van den vijand ten beste bewust is, en wat dezelve met voordeel daarmede zoude mogen

effectueren, dat H. M. Ed. aan Z. Exc. remitteren daartegen te doen 't geen dat dezelve voor den meesten dienst van den lande zal bevinden te behooren.

V.d. Kemp: Brief van MAURITS aan de Staten Generaal.

Gedateerd 3 november 1606.

Wij hebben gisteren avond, zoo ook dezen morgen gewisse tijding ontvangen, dat de vijand met zijn volk zoo te voet als te paard eensdeels tot *Hemelgeest* omtrent *Nuis*, en anderdeels tot *Rhijnberk* getrokken, dezen avond tot *Drosten* aangekomen is, met hem nemende 10 stukken van artillerie, en dat hij geresolveerd is, zoo de roep gaat, deze stad te ontzetten. Wij zullen niettemin niet nalaten alles te doen, dat wij tot 's lands dienst zullen bevinden. het meeste noodig en oorbaarlijk te wezen: 't welk wij noodig gevonden hebben U. Ed. te verwittigen.

In 't leger voor *Grol* den 3^{den} November 1606. M. D. N.

V.d. Kemp: Resolutie Staten Generaal, 7 November 1606.

Ontvangen eenen brief van Z. Exc. van den 3^{den} dezes. Is den bode, die den voorz. brief gebracht heeft van *Z utphen*, toegelegd 12 guldens voor zijn bodeloon en teringen.

V.d. Kemp: Brief van MAURITS aan de Staten Generaal.

Gedateerd 9 november 1606.

Gisteren avond is de vijand in 't *Reck* en tot *Eibergen* komen logeren: en alzoo hij zoo na aan de hand wezende, lichtelijk een quartier van ons leger, als te ver van malkander gelogeerd wezende, had kunnen opslaan, eer dat wij daarjegens hadden kunnen remediëren; zoo hebben wij genoodzaakt geweest al ons volk alhier tot *Lebel* bijeen te doen komen. En alzoo dit continuele ongunstig en kwaad weder het leger geheellijk zoude consumeren, zoo zijn wij geresolveerd binnen een dag of twee, nadat wij de kranken, dewelke » alhier in zeer groot getal zijn, zullen heen weggezonden hebben, van hier op te trekken, ten „,are de vijand ons occasie gawe iets jegens hem te tenteren.

In 't leger voor *Grol* den 9^{den} November 1606. M. D. N.

Brief van Maurits aan de Staten Generaal

ARA, toegang 1.01.04 Inv.nr. 4914

Gedateerd 9 november 1606 Ontvangen 12 november 1606

Gisteren avont is den vijant int *Reck* ende tot *Eijbergen* comen logeren. Ende alsoo hij soo nae aenderhant wesende lichtelijk een quartier van ons leger als te verre van malcanderen gelogeert wesende hadde kunnen op slaen eer dat wij daer jegens hadden kunnen remedieren. Soo hebben wij genootsaecht geweest alle ons volck alhier tot *Level* bij een te doen commen. Ende alsoo dit continuele ongestuerich ende quaede weder het leger geheelijk soude consumeren, zoo zijn wij geresolveert binnen een dach ofte twee naer dat wij de crancken dewelcke alhier in zeer groot getal zijn sullen hinwech gesonden hebben, van hier op te trecken ten waere dat den vijant ons occasie gawe ijert jegens hen te tenteren.

Int leger voor *Grol* den IX^{en} Novembris 1606.

Maurice de Nassau.

Brief van Maurits aan de Staten Generaal

ARA, toegang 1.01.04 Inv.nr. 4914

Gedateerd 12 november 1606 Ontvangen 16 november 1606

Desen morgen zijn wij met dit leger voor *Grol* opgebroken ende jegens den avont alhier ontrent *Zeelem* aengecomen ende sullen ordre stellen dat de wagens ende treckpeerden met andere onnoodige officiers datelijck sullen affgedanckt worden omme de landen van onnoodige costen te subleveren. Den marquis *Spinola* is, soo men ons veradverteert heeft, desen dach van gelijcken opgebroken ende te rugge getrocken met resolutie zoo wij verstaen alle zijn volck int sticht van *Munster* ende *Graveschap* vander *Marck* voor eenigen tijt te doen logeren, maer wij en kunnen voor alnoch geen andere verseeckertheit daeraff hebben. Niettemin hebben wij raedtsaem gevonden dit leger noch een dach ofte twee ofte drie alhier ontrent bij malcanderen te houden tot dat wij naerdere tijdinge sullen ontfangen hebben, dat hij van dese frontieren wat voordere vertrocken sal wesen. Belangende het raseren der stede van *Lochum* hebben wij tselve ondertusschen den vijant soo nae geweest is niet te werck kunnen gestellen, noch oock voor alnoch niet soo lange hij hem soo nae aen dese frontieren is houdende.

Int leger bij *Zeelem* den XII^{en} Novembris 1606.

Maurice de Nassau.

V.d. Kemp: Brief van MAURITS aan de Staten Generaal.

Gedateerd 12 november 1606.

Dezen morgen zijn wij met dit leger voor *Grol* opgebroken en jegens den avond alhier omtrent *Zelem* aangekomen, en zullen orde stellen, dat de wagens en trekpaarden met andere onnoodige Officiers dadelijk

zullen afgedankt worden, om de landen van onnoodige kosten te subleveren. De Marquis SPINOLA is, zoo men ons veradvertieert heeft, dezen dag van gelijke opgebroken en teruggetrokken met resolutie, zoo wij verstaan, al zijn volk in 't Sticht van *Munster* en Graafschap *van der Mark* voor eenigen tijd te doen logeren: maar wij kunnen voor alsnog geene andere verzekerdheid daaraf hebben. Niettemin hebben wij raadzaam gevonden dit leger nog een dag of twee of drie alhier omtrent bij malkanderen. te houden, totdat wij nader tijding zullen ontvangen hebben, dat hij van deze quartieren wat verder vertrokken zal wezen. Belangende het raseren der stede van *Lochem*, hebben wij 't zelve, ondertusschen de vijand zoo na geweest is, niet te werk kunnen stellen, noch ook voor alsnog niet, zoo lang hij hem zoo na aan deze frontieren is houdende. In 't leger bij *Zelem* den 12^{den} November 1606. M. D. N.

Brief van Maurits aan de Staten Generaal

ARA, toegang 1.01.04 Inv.nr. 4914

Gedateerd 15 november 1606 Ontvangen 19 november 1606

Desen achternoene zijn wij alhier tot Doesborch gearriveert ende hebben alle de wagens, treckpeerden ende extraordinarise officiers doen affdancken ende het volck van oorloge inde steden in garnisoen doen repartieren. Ende al ist dat de sommige onses bedunckens hen te veel beswaert sullen vinden, zoo hebben wij nochtans de voorsz. repartitie niet kunnen veranderen, maer noodich gevonden de comp^{nien} dewelcke seer geharasseert ende met veele siecke soldaten beswaert zijn, voor eenige weynich daghen binnen de voorsz. steden te laten continueren, tot datse een weynich ververscht sullen wesen ende sullen alsdan ordre stellen dat de steden die hen meest beladen sullen vinden verlichtet worden. Wij hebben desen expressen post tot U.E. willen affveerdigen omme te weten wat U.E. goetvinden mette compaignien waertgelders gedaen te worden, ende oft wij deselve wederomme sullen senden inde plaetsen ende steden daerse aengenomen zijn. Versoucken U.E. daeromme ons bij den voorsz. poste te willen verwittigen wat U.E. raedtsaem vinden daermede gedaen te worden, soo oock mette nieuwgelichte comp^{nien} van Duytsche ruyters alsoo den tyt vandie sommige noch niet geexpireert en is. Wij hebbense ondertusschen doen logeren inde steden soo U.E. uuyte lyste, die wij den heer advocaet Barnevelt omme U.E. te verthoonen hebben overgesonden, sullen te sien hebben.

Tot Doesborch den XV^{en} Novembris 1606.

Maurice de Nassau.

V.d. Kemp: Resolutie Staten Geneneraal, 22 November 1606.

Te schrijven aan Z. Exc., alzo de jegenwoordige gelegenheid vereischt voor den dienst en welstand van den staat van 't land, dat op verscheidene hoogwichtige zaken metten eerste geresolveerd worde, die nochtans opgehouden worden tot de komst van Z. Exc. alhier in *den Hage*, zonderling ook ten regarde dat de Heer VAN BUZANVAL, Ambassadeur des Konings van *Frankrijk*, is op zijn vertrek, hebbende alreede zijn afscheid daartoe in de vergadering genomen, zulks dat Z. Ed. alleen wacht op de voorz. komst van Z. Exc., dat daarom de Heeren Staten ernstelijk verzoeken en begeeren, in zoo verre als de zaken van die quartieren Z. Exc. absentie eenigzins kunnen gelijden, dat Z. Exc. gelieve hem herwaarts, zoo haast als eenigzins doenlijk is, te vervoegen, ten einde zonder langer vertrek op alle de voorz. punten geresolveerd mag worden naar vereisch der zaken: daarop de Heeren Staten Z. Exc. antwoord zullen verwachten.

Brief van J. van Dorth aan de Raad van State

ARA, toegang 1.01.19 Inv.nr. 573

Gedateerd 25 november 1606

Uuijt mijn schryvens van de 24^{en} Octobris deses jaeres, door den contrerolleur Schoutens overgesonden, hebben U. Ed. connen affnemen, hoe dat ick doemaels van slants wegen bij d'aenemers dachgelders ende .enries geengageert stont, medt 16904 ponden van 40 grooten, daer tegens niet eenen stuijver in vooraet was. Sedert ben ick noch schuldich geworden omtrent 6430 ponden, sonder dat ick in dese gehele maent van voorschreven contrerolleur offte eenige assistentie van penningen hebbe vernomen. Ende nochtans daechgelix van de schamele arbeijders, insonderheyt van de uuytreckende soldaeten mits de veranderinge van de garnisoenen sulcx aengelopen ende geimportuneert worde, dat ick mij nootsaeckelick moet absenteren. Ende ondertusschen U. Ed. ten hoogsten te versoecken by die Ed. Mogende Heeren Staeten Generael de voorsieninge te doen dat den voorschreven contrerolleur niet langer moge opgehouden worden. Ick hebbe door last van sijn Ex^{tie} tot Arnem opten 22° deser van den commijs Doublet ontfangen twee duijssent ponden tot betalinge van eenige legerwercken tot Doesborch, maer niet in minderinge van de andere fortificatie wercken. Vorders is mij U. Ed. missive van de 3° deser medt het besteck van de hutten, mitsgaders die billetten totte bestedinge dienende, ende de brieff aen de ontfanger Dirck Anthonij wegens betalinge van de kribbe tot 's Gravenweert wel behandel. Ende soo veele die bestedinge van de hutten belanget hebbe ick die billetten op die geordonneerde plaetsen gesonden. Maer sijn tot Doesborch ende Sutphen niet meer als twee vremde aennemers gekommen, daer mede ick tot noch toe niet tot redelicken bestedinge hebbe connen comen. Uuijtgesondert eenen Cornelis Jacobs timmerman tot Delfft int haefken opten turffmarckt wonachtich, die welcke op .... van U. Ed. aengenomen heeft soo veele hutten als inde twee

redouten opten Doesborchschen weert noodich sullen sijn. Het block niet weyniger als voor vijff hondert guldens, opt bestek by U. Ed. my toegesonden is hem verthoont.

By soo verre U. Ed. synen eysch in reden gesondeert vinden, sal deselven believe hem t'ontbieden, ende tselve aente seggen om den incoop van de materialen te doen, ende syn werck hoe eer hoe beter te beginnen, alsoo sie hoochnoodich van doen sijn. Die resterende hutten in die stadt Doesborch ende tot Sutphen geconsenteert, sijn noch bij faulte van aennemers onbesteed, doch bin noch medt eenige luiden in handelinge hoe wel ick voor mijn geringe advijs opt welnemen van U. Ed. beter ende vorderlicker voor het lant voor die voorschreve steden ende guarnisoenen soude achten, die stadt Sutphen drie duijssent guldens ende die stadt Doesborch vyffthien hondert guldens toe leggen om medt goede kenisse te employeren tot accommodatie van eenige particuliere borgers by den vyant geruineerde huijssingen ende ....enkingen van eenige affdaeckingen ende stallingen, oock coopinge van eenige bedden. Restante veele oude huijssen lichtelicken te verbeteren ende te vergrooten, ende daer nu dickwils die peerden in kamers staen, soude men aldaer menschen connen accommoderen, ende affdaecken tot de peerden maecken ende men soude die soldaten medt beddingen connen versien daer die anderssints int stroo souden moeten liggen, ende van koude genootsaecht syn te verloopen, als onversien synde van servijs ende men soude groote moeijte ende coste hebben die hutten te onderhouden. Sulcx dat U. Ed. believe sal hier op naerder te letten, ende mij van der selve goetfinden t'adverteren.

(In kantlijn in ander handschrift door de Raad van State toegevoegd:) Vande hutten in Zutphen ende Doesburch .....

U. Ed. brief aen Dirck Anthonij raeckende die betalinge van de nieuwe kribbe hebbe ick medt eenen expressen overgesonden, ende hebbe daer op van den Gouverneur van Sgravenweert verstaen, dat den ontfangen secht gelast te sijn die arbejts luyden te betalen, maer niet de louries van het rijns ende slieten ende my versocht tselve aen U. Ed. te remonstreren, ende naerder ordre te versuecken. Twelck ick niet hebbe connen vorby gaen, als hebbende daer voor van slants wege gerespondeert hier op U. Ed. goede geliefte verwachten.

Uuyt Sutphen desen 25 novembris 1606.

J.v.Dorth

(In kantlijn in ander handschrift door de Raad van State toegevoegd:) Videat scryven aen Dirck Anthonij soude mogen gescreven wordden aen D. Anthonij dese slyten en rijns oyck te betalen. Doch desen brief te communiceren den Heeren Generale Staten om ...

Brief van J. van Dorth aan de Staten Generaal

ARA, toegang 1.01.19 Inv. nr. 573

Gedateerd 29 november 1606

U. Mog. Ed. hebben uuyt myn schrijvens van 24 octobris door den contrerolleur Schoutens affgesonden, discretelicken connen verstaen hoe dat ick daemaels aenden arbejts luyden ende levriers van slants wegen schuldich was 16904 ponden ter 40 grooten ende dat ick int vertrecken vande voorschreven contrerolleur daer tegens niet eenen stuyver in vooraet hielt om syne weder compste te verwachten ende die arbejtsluyden int werck te houden. Sedert es noch eene geheele maent verloopen ende die schult noch wel 6430 £ vergrootet. Soo connen U.Mog.Ed. lichtelicken affnemen in wat swaericheyt ick steecke ende hoe seer ick van het arbejts volck gemolesteert worde. Ende de wyle ick noch gants niet van des contrerolleurs depesche hebbe verstaen ende wegen nieuwe besteden aerden wercken ende hutten mitsgaders het estimeren vande wercken in deser Graeffschap by sijn Ex^{cic} geprojecteert, als oock het visiteren vande magasins ende andere occupatien my onmogelicken es van hier t'absenteren. Soo bin ick ten uuytersten genodicht U.Mog.Ed. schriftelicken om promptelyck ontseth van penningen noch avermaels te versuecken ende tselve eer lange te verwachten.

Vorders alsoo U.M.E. mij by haer schrijven vande 11^e octobris deses jaers hebben gelast ende geauthoriseert boven alle voorgaende consenten alsnoch aende stadt Doesborch twelff duysen ponden van XL grooten eens medt advys van sijn Ex^{cic} aende notelickste ... vestenisse wercken t'employeren, hebbe ick ..... Sijn Ex^{cic} int leger voor Wesel getransporteert ende nu sijn Ex^{cic} tot .... .. opten 20^{en} deser resolutie ende ordre ontfangen es, dat medt deselve penningen voor ... .. gemaect worden het verleyden vande Oude Ysel ende die Stadts watermoele te verleggen ende dat het selve als oock het stille staen van die selve molen aende pachters souden van U.M.Ed. weegen verfallen ende betaelt worden. Daermede ick mette ingenieur Valckenier den 23^e deser besich geweest sy om te besteden. Ende sal U.Mo.Ed. hier van als oock van andere bestedingen, door last van Sijn Ex^{cic} geschiet eertsdaechs pertinenten staet overseynden.

U.M.E. brief vanden eersten deser hebbe ick oock ontfangen ende mij daer op bij Sijn Ex^{cic} int leger voor Groll gefonden ende U.Mo.Ed. ernstlick last van het demanteleren van het stedeken Lochem aengedient ende daerop doemaels geene resolutie vercrygende hebbe my wederom tot Doesborch by Sijn Ex^{cic} getransportiert ende om resolutie geinsisteert, maer tot antwoordt becommen, dat Sijn Ex^{cic} dienthalven inden haege comende medt U.M.Ed. naerder soude advisere. Sedert tot Aernem Sijn Ex^{cic} sijnde hebbe ick bij occasie noch weder dese saeke geproponert ende daer op consent tot mynder ontlastinge ende forderinge van dese saecke versocht, doch te vergeeffs. Dan van Aernem wederom tot Zutphen den 24^e gekeert synde

hebbe ick aldaer schryven van Sijn Ex^{cic} gesonden vermeldende ter wijlen U.M.E. persisteren by haere resolutie opte dementelatie van Lochem genomen, dat die gedeputeerden des Zutphensches quartiers Sijne Ex^{cic} wilden dienen van advys hoe tselvige gevoechelickst te effectueren soude sijn. Daer op aen Sijn Ex^{cic} gerescribeert dat sy die van Lochem soude vermaenen om saulve garde vanden vyant metten eersten te verwerwe indien deselvege erhaldden worde conde men het garnisoen ende magasin metten eersten daer uuyt ende die ravelijntjes ende wallen door het lantvolck buyten coste van U.M.E. incontinente affwerpen ende door timmerluyden die nieuwe poorten, bruggen, pallisaden ende stormpalen tot slants coste ende profyt doen opnemen ende op andere plaetsen wederom te gebruijcken. Anders den saulvegarde aff geslaegen worde soude men evenwel erst de ravelijnen ende daer naer de walle opt gevoechlicxst neder werpen door de guarnisoenen ende andersints sulcx dat dese saecke verhopentlijck nu entlicken eenmael sal voortgaen. Maer wat belanget dat U.M.E. my by haere missive belastet tselve t'effectueren will ick wel dienstlick gebeden hebben my goetgunstich daer van te verschonen ende yemants anders daer toe t'employieren die tselven soo qualicken niet en sal affgenomen worden, ofte soo ick tselve van U.M.E. niet en can erhaldden soude ick mij om merckelicke redene beswaert finden in desen ijct te doen ofte tenteren sonder speciale acte niet alleene van authorisatie maer oock van indempnatie dese niet dienende tot anderen fyne.

Uuyt Zutphen den 29 Novembris 1606.

J.v.Dorth

Resolutie van de Raad van State d.d. 20 december 1606.

ARA, toegang 1.01.19 Inv.nr. 24

Also de heeren Generale Staten nyet gest..... dezelve ghisteren is aengedient volgens resolutie van eerghisteren in de zake van het overgeven der stad Grolle ... wel versocht hebben van de Raedt te hebben het advys inde zelve zake, zoe dat den Raedt van nyeuws geresumeert hebbende de informatie in deze zake genomen ende op alles gedelibereert is goetgevonden den heeren Generale Staten daerop te doen ...gswyze by den Raedt dat wel bevonden wordt datter int overgeven derzelve stad ende ... daeraen hangt merckelyck faulte is geschied ende dat over zulckx de straffe behoorde te volgen. Nyetemin terwylen de heer van Dort daer gecommandeert hebbende zeker eerlicke chargen als int legher voor Grolle zelffs in een questie apart is gebruyckt geweest ende daerna noch als Gouverneur noch is tot Zutphen. Dat den Raedt zoude meynen dat tot slants meerdere rust zoude strecken dat deze zake zoude daer gelaten wordden. Doch alles ... te stellen ter discretie ende belieff vande heeren Staten, die zullen consydereren dat het doenelick zal sijn Sijne Ex^{tie} te vermaenen met behoorlicheyd dat de voorscr. Dort in Reatu?? zijnde nyet en hadde behoiren in zoe deerlicken last gebruyckt te wordden.